

Beknopt overzicht van de juridische regeling van het vooronderzoek in strafzaken

A. De Nauw*

Overzicht

HOOFDSTUK 1. DE OPENING VAN HET GERECHTELIJK ONDERZOEK, p. 9

I. Het aanhangig maken bij de onderzoekrechter, p. 9

A. Modaliteiten, p. 9; B. Burgerlijke partij-stelling, p. 9; C. Jeugdbescherming, p. 11; D. Strijdige beschikking, p. 11.

II. De voorlopige hechtenis, p. 12

A. Bevel tot aanhouding, p. 12; 1. Termijn van 24 uur, p. 12; 2. Voorwaarden, p. 13; 3. Afzondering, p. 15; 4. Tegenstrijdige beschikking, p. 15; B. Bevel tot medebrenging, p. 16.

HOOFDSTUK 2. HET VERLOOP VAN HET GERECHTELIJK ONDERZOEK, p. 16

I. De ondervraging van de verdachte, p. 16

II. Het verhoor van getuigen, p. 17

III. De plaatsopneming, p. 17

IV. Huiszoekingen en inbeslagneming, p. 18

V. Deskundigenonderzoek, p. 19

VI. Het onderzoek aan het lichaam, p. 19

VII. Voorlopige hechtenis, p. 20

A. Latere aanhouding, p. 20; B. Bevestiging en handhaving van het bevel tot aanhouding, p. 20; C. De opheffing van het bevel tot aanhouding, p. 24; D. Invrijheidstelling op borg, p. 24

VIII. De inobservatiestelling, p. 25

A. Vermoedens, p. 25; B. Gevallen waarin voorlopige hechtenis toegelaten is, p. 25.

IX. Strijdige beschikkingen gedurende het onderzoek, p. 25

HOOFDSTUK 3. DE SLUITING VAN HET ONDERZOEK, p. 26

I. Gemeen recht, p. 26

A. Procedure, p. 26; B. Bevoegdheden, p. 27; C. Verwijzing, p. 29; D. Buitenvervolginstelling en onttrekking, p. 30; E. Rechtsmiddelen, p. 31

II. Internering, p. 32

III. Opschorting, p. 34

HOOFDSTUK 4. HET OPSPORINGSONDERZOEK, p. 35

I. De wettelijkheid van het opsporingsonderzoek, p. 35

II. Daden van het opsporingsonderzoek, p. 35

III. Beëindiging van het opsporingsonderzoek, p. 37.

* Docent aan de V.U.B.

Het "vooronderzoek in strafzaken" is een thema dat op zeer uiteenlopende manieren kan worden behandeld. Men kan zich b.v. beperken tot een analyse van de algemene beginselen waarop het vooronderzoek stoelt. Hiertegenover zou een beschrijving kunnen staan van de feitelijke gang van zaken gedurende dit onderzoek. Ook kan de aandacht worden toegespitst op de rol die het vooronderzoek speelt in het geheel van de strafrechtsbedeling. In dit artikel wordt alleen ingegaan op de wijze waarop het vooronderzoek wettelijk is geregeld. Het is geenszins de bedoeling volledig te zijn, doch enkel een beknopt overzicht te geven voor diegenen die weinig vertrouwd zijn met deze regeling.

De opsporing van de misdrijven, de verzameling van de bewijzen ervan en de overlevering van de daders aan de rechtbanken vinden plaats in de context van het opsporingsonderzoek of het gerechtelijk onderzoek.

Het opsporingsonderzoek, soms ook informatie genoemd, staat in de praktijk tegenover het gerechtelijk onderzoek. De vraag rijst welke vorm van vooronderzoek in welke gevallen wordt aangewend.

Het gerechtelijk onderzoek dat wordt ingesteld op vordering van de procureur des Konings, wordt geleid door de onderzoeksrechter. Het is verplicht in de volgende gevallen :

- a. Bij niet-correctionaliseerbare misdaden kan alleen de kamer van inbeschuldigingstelling naar het hof van assisen verwijzen; de zaak moet dan ook de door het wetboek voorgeschreven vormen volgen.
- b. Wanneer grondwettelijk gewaarborgde rechten aangetast moeten worden. Dergelijke rechten mogen alleen door bevelschriften van de onderzoeksrechter in het gedrang gebracht worden; de onderzoeksrechter is immers onafhankelijk ten aanzien van de politieke staatsmachten.
- c. Wanneer de benadeelde persoon zich burgerlijke partij heeft gesteld bij de onderzoeksrechter.

Het opsporingsonderzoek dat wordt geleid door de procureur des Konings, is de onderzoeksprocedure van gemeen recht voor overtredingen, wanbedrijven en correctionaliseerbare misdaden.

Hoofdstuk 1. De opening van het gerechtelijk onderzoek

I. HET AANHANGIG MAKEN BIJ DE ONDERZOEKSRECHTER

A. Modaliteiten

Een zaak kan bij de onderzoeksrechter aanhangig gemaakt worden :

1. door een vordering van de procureur des Konings tot onderzoek (artikelen 47, 54, 61, 64 Sv.);
2. door elke persoon die beweert door een misdaad of een wanbedrijf te zijn benadeeld en die zich burgerlijke partij stelt voor de onderzoeksrechter (artikelen 63 en volg. Sv.);
3. door hemzelf, in de gevallen waarin het misdrijf wordt beschouwd als op heterdaad ontdekt (artikel 59 Sv.).

B. Burgerlijke partij-stelling

De benadeelde beschikt over het recht zich burgerlijke partij te stellen voor de bevoegde onderzoeksrechter. Deze actie geeft aan de klacht een doordacht, ernstig en definitief karakter en heeft tot doel en effect het niet-optreden van het openbaar ministerie tegen

te gaan en het uitoefenen van de strafvordering in alle gevallen mogelijk te maken. De onderzoeksrechter moet weliswaar de klacht mededelen aan de procureur des Konings, maar dit heeft niet tot gevolg dat, wanneer deze laatste magistraat weigert een gerechtelijk onderzoek te vorderen, daardoor de burgerlijke partij belet zou worden haar optreden door te zetten : de onderzoeksrechter blijft bevoegd, zelfs al vordert het parket geen onderzoek.¹ Hoewel echter de benadeelde ten gevolge van de burgerlijke partijstelling de strafvordering in beweging brengt, komt hem de verdere uitoefening niet toe.² De procureur des Konings mag bv. onmiddellijk, wanneer de onderzoeksrechter hem de stelling van burgerlijke partij overzendt, de buitenvervolginstelling vorderen. In de praktijk doet hij dit wanneer de ingezamelde elementen tijdens zijn opsporingsonderzoek een seponering rechtvaardigen omdat het misdrijf niet bewezen is of omdat er onvoldoende bezwaren tegen de verdachte rijzen.

Heeft hij echter geseponerd omdat vervolgingen ongewenst blijken te zijn, dan zal de benadeelde door de stelling een beslissing tot vervolging kunnen afdwingen. De rechtsleer is het er echter niet over eens of de burgerlijke partijstelling moet worden beschouwd als een vordering tot onderzoek, die gelijk te stellen is met de inleidende vordering ondertekend door een magistraat van het openbaar ministerie.³

De burgerlijke partijstelling doet enkel de strafvordering ontstaan ten opzichte van het misdrijf dat erin wordt vermeld, en niet tegenover een ander misdrijf, waarvan de benadeelde alleen bij de onderzoeksrechter klacht indient met het verzoek om een onderzoek in te stellen.⁴

De bevoegdheid van de benadeelde om de strafvordering door middel van de burgerlijke partijstelling op gang te brengen hangt echter af van de omstandigheid of hij al dan niet schade geleden heeft door het misdrijf. Het is nochtans voldoende te rechtvaardigen dat men het slachtoffer van een misdrijf zou kunnen zijn; men moet het bewijs van schade nog niet leveren. Het is evenmin vereist dat het bestaan van de schade één van de bestanddelen van het misdrijf is dat wordt vermeld in de stelling; enkel een belang bij de strafrechtelijke beteugeling van dit misdrijf is onvoldoende. Het hof van cassatie besliste in dit opzicht dat wettelijk erkende beroepsverenigingen zich wel burgerlijke partij mogen stellen. Ze mogen het herstel vragen van de schade van de door een misdrijf veroorzaakte krenking der belangen tot wier bescherming zij werden opgericht. Ze mogen ook optreden voor de verdediging van de individuele rechten die hun leden ontlenen aan hun hoedanigheid van aangeslotene. Maar ze moeten wel aantonen dat zij behoren tot diegenen die persoonlijk benadeeld kunnen zijn door het misdrijf. Een belang bij de strafrechtelijke beteugeling valt samen met het sociaal belang dat uitsluitend door de uitoefening van de strafvordering wordt beschermd.⁵

Volledigheidshalve dient vermeld te worden dat in een reeks gevallen de benadeelde niet de mogelijkheid bezit om zich voor de onderzoeksrechter burgerlijke partij te stellen bv. voor zaken van de jeugdrechtbank en van de militaire gerechten, of wanneer de verdachte een voorrecht van rechtsmacht geniet. Doch zelfs in deze gevallen kan, zodra een onderzoek ingesteld is, de benadeelde zich opwerpen als burgerlijke partij.

1. Cass. 10 februari 1913, Pas., 1913, 1, 103.

2. Cass. 21 mei 1928, Pas., 1928, 1, 164.

3. Zie verder Mallie, *L'action directe de la partie lésée devant le juge d'instruction*, R.D.P., 1952-53, 469 e.v.; Du Jardin, *La personne lésée dans l'action pénale*, R.D.P., 1968-69, 690 e.v.

4. Cass. 18 juni 1973, Pas., 1973, 1, 973, Arr. Cass., 1973, 1020.

5. Cass. 9 december 1957, Pas., 1958, 1, 375, R.C.J.B., 1958, 247-250 met noot Dabin J., *La recevabilité des actions en réparation intentées par les groupements privés autres que les sociétés en raison du dommage cause soit à la généralité de leurs membres, soit aux fins qu'ils poursuivent*; 12 oktober 1964, Pas., 1965, 1, 152; Van Compernelle, J., *Le droit d'action en justice des groupements*, Brussel, 1972, pp. 301 e.v.; Du Jardin, J., *Openbaar belang en groepsbelang*, R.W., 1968-69, 675-684; Corr. Hoei, 15 juni 1978, J.T., 1979, 164 met noot Messine J.

C. Jeugdbescherming

Alleen in uitzonderingsomstandigheden en in geval van volstreekte noodzaak worden als misdrijf omschreven feiten, gepleegd door minderjarigen beneden de volle leeftijd van achttien jaar, bij de onderzoeksrechter aanhangig gemaakt op vordering van het openbaar ministerie; soms treedt de onderzoeksrechter ambtshalve op in het geval van ontdekking op heterdaad⁶ (artikel 49 W. 8 april 1965).

In deze omstandigheden wordt de onderzoeksrechter gevorderd die speciaal belast is met de zaken die tot de bevoegdheid van de jeugdrechtbank behoren (artikel 9).

Wanneer de jeugdrechtbank de minderjarige, die ouder dan zestien jaar is, uit handen geeft omdat ze oordeelt dat een maatregel van bewaring, behoeding of opvoeding niet geschikt is (artikel 38), en in de gevallen omschreven in artikel 36bis van de wet van 8 april 1965, kan steeds het gerechtelijk onderzoek door de procureur des Konings gevorderd worden.

D. Strijdige beschikking

Mag de onderzoeksrechter een strijdig bevel uitvaardigen wanneer de procureur des Konings een gerechtelijk onderzoek vordert ?

De rechtspraak is op dit punt bijna unaniem, nl. dat de onderzoeksrechter niet bevoegd is om uitspraak te doen over excepties of gronden van niet-ontvankelijkheid die uit de aard der feiten voortvloeien of tegen de strafvordering worden opgeworpen. Hij mag geen beslissing nemen aangaande zijn eigen bevoegdheid *ratione materiae* of daarop een bevvelschrift doen steunen.⁷ Aldus werd beslist dat de onderzoeksrechter niet mag opwerpen dat volgens hem :

- een wezenlijk bestanddeel van het misdrijf afwezig is;
- de arbeidsauditeur onbevoegd is hem te vorderen;
- de verdachte onder de bevoegdheid van de militaire gerechten valt.⁸

De onderzoeksrechter mist niet alleen de bevoegdheid om de wettelijkheid van de strafvordering te beoordelen, doch ook om de gepastheid ervan na te gaan⁹ en aldus te weigeren over te gaan tot het door de procureur des Konings gevorderde onderzoek omdat hij meent :

- dat de daden van het onderzoek onnodig en frustrerend zijn;
- dat de uitslag ervan twijfelachtig is;
- dat niet zou blijken dat een onbekende enige schuld heeft aan het als misdrijf beschouwde feit;
- dat geen enkele aanwijzing van enig misdrijf te vinden is.¹⁰

Op de aldus vastgestelde regel volgens welke de onderzoeksrechter zijn bevoegdheid te buiten gaat wanneer hij een vordering tot het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek afwijst, bestaat er één uitzondering (bepaald in art. 69 Sv.) nl. de onbevoegdheid *ratione loci*, maar het beroep op deze onbevoegdheid moet worden gedaan alvorens het onderzoek een aanvang heeft genomen.

Wanneer de onderzoeksrechter oordeelt dat hij onbevoegd is, moet hij het dossier aan de procureur des Konings verzenden om het hem mogelijk te maken te vorderen. Hij brengt vervolgens overeenkomstig artikel 127 Sv. verslag uit bij de raadkamer. Dit

6. Frencken, E., *Le rôle dévolu au juge d'instruction. Premier bilan de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse*, Ann. Dr., 1971, 141-156.

7. KI Brussel, 11 september 1973, R.W., 1973-74, 546.

8. KI Brussel, 11 mei 1973, Pas., 1973, 11, 152, J.T., 1974, 62.

9. KI Brussel, 5 februari 1971, R.D.P., 1971-72, 750.

10. KI Gent, 6 augustus 1975, R.W., 1975-76, 753.

onderzoeksgerechtigd is bevoegd om uitspraak te doen over excepties of gronden van niet-ontvankelijkheid van de strafvordering en kan een beschikking van onttrekking van de zaak uitspreken, of integendeel zijn beslissing opschorten tot het onderzoek beëindigd is.

Indien de onderzoeksrechter echter zelf een beschikking neemt waarbij hij weigert in te gaan op de vordering tot het instellen van een gerechtelijk onderzoek, gaat hij zijn bevoegdheden te buiten en kan het openbaar ministerie hoger beroep aantekenen bij de kamer van inbeschuldigingstelling.

De opheffing van het recht op hoger beroep van de procureur des Konings tegen de beschikking van de onderzoeksrechter waarin het afleveren van een bevel tot aanhouding door hem geweigerd werd op basis van de Wet van 13 maart 1973, heeft aan de bestaande toestand inzake de weigering om een gerechtelijk onderzoek in te stellen niets gewijzigd, omdat deze wet strikt moet worden geïnterpreteerd en het dus geenszins de bedoeling van de wetgever is geweest de bevoegdheden van het openbaar ministerie i.v.m. het onderzoek op algemene wijze te beperken.

De rechtsleer en de rechtspraak zijn het oneens betreffende de termijn waarbinnen het hoger beroep kan worden aangetekend. Wel wordt aangenomen dat de termijn van 24 u., bepaald in artikel 135 Sv., niet van toepassing is, doch door sommige rechtsgeleerden wordt beweerd dat het rechtsmiddel openstaat zolang de zaak niet werd onttrokken aan de onderzoeksrechter of, volgens andere auteurs, slechts gedurende de gewone termijn van tien dagen bepaald in artikel 203 Sv.¹¹

II. DE VOORLOPIGE HECHTENIS

A. Bevel tot aanhouding

1. Termijn van 24 uur

Het bevel tot aanhouding moet afgeleverd worden binnen de 24 uur na de vrijheidsberoving van de beklaagde (artikel 7 van de Grondwet). Het uur van vrijheidsberoving is het uur waarop de verdachte zich niet langer vrij kan verplaatsen. Dit ogenblik stemt niet noodzakelijk overeen met dat waarop de beklaagde in kennis wordt gesteld van de beslissing van de procureur des Konings om hem te zijner beschikking te doen stellen. Wanneer de verdachte, die op regelmatige wijze van zijn vrijheid werd beroofd, binnen de 24 u. voor de onderzoeksrechter is geleid, en wanneer deze magistraat binnen die termijn het verhoor van de verdachte heeft aangevangen en ononderbroken heeft voortgezet, doch hij het heeft beëindigd kort na het verstrijken van bedoelde termijn, en wanneer het bevel tot aanhouding onmiddellijk werd uitgevaardigd en aan de verdachte werd betekend, dan is de beslissing dat het in die omstandigheden uitgevaardigde bevel tot aanhouding betekend werd binnen de 24 uur na zijn vrijheidsberoving, noch wettig verantwoord noch regelmatig met redenen omkleed. Daarom dient de onderzoeksrechter, wanneer het valt te vrezen dat het binnen de wettelijke termijn uitgevaardigde bevel tot aanhouding niet meer binnen die termijn zal kunnen worden betekend, zelf de verdachte in kennis te stellen van dat bevel met de motivering ervan, waarna hij het toestuurt aan het openbaar ministerie voor onmiddellijke betekening en uitvoering.¹² Vroegere rechtspraak stelde¹³ dat de onderzoeksrechter het bevel tot aanhouding kon afleveren na die

11. KI Brussel, 11 mei 1973, Pas., 1973, 11, 152, J.T., 1974, 62.

12. Cass. 4 januari 1960, Pas., 1960, 1, 487, Arr. Cass., 1960, 379.

13. Cass. 22 januari 1934, Pas., 1934, 1, 142.

termijn, wanneer hij vóór het einde van die termijn het verhoor van de verdachte had aangevat en hij dit onafgebroken had voortgezet tot op het ogenblik waarop het bevel tot aanhouding werd afgeleverd. Deze zienswijze wordt thans als achterhaald beschouwd.¹⁴ Doch de betekening van het aanhoudingsbevel mag na vierentwintig uren gebeuren. De vormen die in artikel 97 Sv. voor de betekening van het aanhoudingsbevel zijn opgelegd, zijn immers niet substantieel en zijn evenmin op straffe van nietigheid voorgeschreven. Het verzuim ervan leidt slechts tot de nietigheid van de betekening en derhalve tot de nietigheid van de door de rechter bevolen aanhouding, voor zover dit verzuim de rechten van de verdediging heeft geschonden of de aanhouding willekeurig heeft gemaakt.¹⁵

2. Voorwaarden

a. Gemeen recht

De wetsbepalingen betreffende de voorwaarden waaronder een bevel tot aanhouding kan worden uitgevaardigd, staan in artikel 1 van de wet van 20 april 1874 zoals gewijzigd bij de wet van 13 maart 1973.¹⁶ De huidige situatie m.b.t. deze voorwaarden kan als volgt worden samengevat :

- het ontbreken van een verblijfplaats¹⁷ in België en het bestaan van ernstige aanwijzingen van schuld met betrekking tot een feit dat een correctionele gevangenisstraf van tenminste drie maanden ten gevolge kan hebben, zijn een voldoende motivering;
- indien het feit strafbaar is gesteld met vijftien tot twintig jaar dwangarbeid of met een zwaardere straf, kan de onderzoeksrechter de verdachte niet in vrijheid stellen dan op overeenkomstig advies van de procureur des Konings;
- in de andere gevallen en voor zover het feit een correctionele gevangenisstraf van tenminste drie maanden ten gevolge kan hebben, dient het bevel tot aanhouding de gegevens eigen aan de zaak of aan de persoonlijkheid van de verdachte te preciseren die ernstige en uitzonderlijke omstandigheden vormen. Het moet daarenboven de omstandigheden eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte vermelden uit hoofde waarvan om redenen van openbare veiligheid de voorlopige hechtenis is vereist. De vervulling van deze twee voorwaarden dient in het bevel op precieze wijze te worden vermeld. Door louter aan te stippen “dat we hier staan voor feiten met een zeer ernstig karakter en gezien tevens het zwaar verleden van de verdachte”, preciseert het bevel niet welke gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte dermate de openbare veiligheid raken dat de toepassing van de voorlopige hechtenis vereist is.¹⁸

De volharding van de verdachte in het ontkennen van de feiten en zijn halsstarrigheid t.a.v. het feitenmateriaal hebben niets te maken met de openbare veiligheid en kunnen derhalve geen redenen opleveren om een bevel tot aanhouding

14. Cass. 27 mei 1975, Pas., 1975, 1, 924, met noot van A. Tillekaerts.

15. Cass. 17 augustus 1979, R.W., 1979-80, 2569 met noot van A. Vandeplass.

16. Declercq, R., Actuele problemen inzake voorlopige hechtenis, R.W., 1974-75, 257 e.v.; Bernard-Tulkens F. en Bosly H., La loi du 13 mars 1973 relative à la détention provisoire. Réformes de type procédurale. Indemnisation, R.D.P., 1973-74, 797 e.v.

17. KI Brussel, 24 november 1966, Pas., 1967, 11, 170 : De vaststelling dat de verdachte geen verblijfplaats heeft in België schept geen discriminatie in strijd met de rechten en vrijheden vastgelegd in het Verdrag van Rome, zelfs als uit die vaststelling een argument wordt geput om de verdachte onder aanhoudingsbevel te houden.

18. Cass. 19 juni 1973, Pas., 1973, 1, 976, R.W., 1973-74, 539. Zie ook 5 maart 1974, Pas., 1974, 1, 695, R.W., 1973-74, 2108.

tegen de verdachte af te leveren. De overweging dat de verdachte, indien hij in vrijheid zou worden gesteld, tevens het verder onderzoek zou kunnen belemmeren, maakt het 't Hof van Cassatie, door gebrek aan preciese gegevens, onmogelijk om te oordelen.¹⁹

In het bevel tot aanhouding moet het feit worden vermeld waarvoor het bevel is verleend, alsmede de wet worden aangehaald waarin dit feit als misdraad of wanbedrijf wordt omschreven, om te kunnen nagaan of de voorlopige hechtenis mogelijk is voor het aan de verdachte ten laste gelegde feit.²⁰

Geen enkele wettelijke bepaling schrijft echter voor dat een nauwkeurige opgave van de feiten in het aanhoudingsbevel opgenomen moet worden. Een aanwijzing van plaats, tijd of andere omstandigheden wordt niet vereist. De verdachte wordt voldoende over het geheel van de telastlegging ingelicht bij zijn verhoor door de onderzoeksrechter, zodat de vermelding van de datum en het bevel tot aanhouding als facultatief dienen te worden beschouwd.²¹

De voorafgaande ondervraging van de verdachte is een essentiële vereiste voor de geldigheid van het bevel tot aanhouding, tenzij die ondervraging onmogelijk is. De onderzoeksrechter die met het onderzoek betreffende een misdrijf is belast mag een bevel tot aanhouding verlenen ook al werd hij daartoe niet gevorderd of ook al werd de verdachte niet uitdrukkelijk door de procureur des Konings onder verdenking geplaatst.²²

b. Wet op de bescherming van de maatschappij

Wat de wet op de bescherming van de maatschappij betreft, kan de onderzoeksrechter in een met redenen omklede beschikking bij uitzondering gelasten dat het bevel tot aanhouding zal ten uitvoer worden gelegd in de psychiatrische afdeling van een strafinrichting.

Dit bevel kan slechts gehandhaafd worden indien het binnen de vijf dagen door de raadkamer wordt bevestigd (artikel 1 § 4 en 5 van de Wet van 9 april 1930).

c. Jeugdbescherming

Behalve wanneer de jeugdrechtbank de zaak uit handen heeft gegeven en de minderjarige, die ouder is dan zestien jaar, naar het openbaar ministerie heeft verwezen in uitvoering van artikel 38 van de wet van 8 april 1965 en bij vluchtmisdrijf (artikel 36bis in fine), is de wet betreffende de voorlopige hechtenis niet toepasselijk op minderjarigen. De rechtspraak oordeelt immers dat een beslissing die is genomen in uitvoering van artikel 38, noodzakelijk een einde maakt aan de voorlopige maatregelen van bewaring die eerder door de jeugdrechtbank zouden zijn genomen, zodat bijgevolg ná deze beslissing een bevel tot aanhouding kan worden uitgereikt.²³

Wel kan de onderzoeksrechter, indien de zaak bij hem aanhangig is in uitvoering van artikel 49 van de wet van 8 april 1965 en het feitelijk onmogelijk is een particulier of een instelling te vinden die de minderjarige dadelijk kan opnemen, de minderjarige voorlopig, en niet langer dan vijftien dagen, in een huis van arrest doen opsluiten. Hij moet hiervan onmiddellijk bericht geven aan de jeugdrechtbank, die alsdan haar bevoegdheden uitoefent (artikel 53 van de wet van 8 april 1965).

Al heeft de wetgever de plaatsing van minderjarigen in een huis van arrest en de gevolgen hiervan zo veel mogelijk willen vermijden, nochtans heeft hij bepaalde

19. Cass. 11 september 1979, R.W., 1979-80, 1038.

20. Cass. 5 mei 1975, Pas., 1975, 1, 878, Arr. Cass., 1975, 973.

21. Hof Brussel, 29 september 1978, R.W., 1978-79, 1041.

22. Cass. 29 maart 1926, Pas., 1926, 1, 325.

23. Cass. 18 januari 1978, Pas., 1978, 1, 571, Arr. Cass., 1978, 603.

vereisten inzake veiligheid niet uitgesloten. Uit de parlementaire werkzaamheden kan nl. worden afgeleid dat onder artikel 53 van de Wet op de jeugdbescherming zowel begrepen is de omstandigheid dat particulieren of instellingen niet beschikken over de plaats om minderjarigen op te nemen, als het geval dat particulieren of instellingen niet voldoen aan de voorwaarden van veiligheid, die worden vereist in het bijzondere geval.²⁴

d. Douane en accijnzen

De wet van 20 april 1874 is niet van toepassing op de voorlopige hechtenis die ingevolge de wetgeving op de douane en accijnzen mogelijk is (artikel 22).²⁵

3. Afzondering

Onmiddellijk na het eerste verhoor kan de verdachte vrij verkeer hebben met zijn raadsman. Als echter wordt gevreesd dat de aangehoudene met de buitenwereld contacten zou opnemen die de ontdekking van de waarheid kunnen schaden, kan de onderzoeksrechter onmiddellijk na het eerste verhoor een bevel tot ontzegging van vrij verkeer verlenen. In een later stadium van het onderzoek kan hij zulk bevel niet meer uitreiken. Dit bevel geldt ten hoogste voor drie dagen, na het eerste verhoor. Het kan niet verlengd worden (artikel 3 W. 20 april 1874).

4. Tegenstrijdige beschikking

Volgens artikel 1, lid 4, van de wet op de voorlopige hechtenis, gewijzigd door de wet van 13 maart 1973, is de beslissing van de onderzoeksrechter waarbij hij weigert gevolg te geven aan de vordering van de procureur des Konings tot aanhouding van de verdachte, niet vatbaar voor hoger beroep.

Dezelfde regel is van toepassing op de gevallen waarin een bevel tot aanhouding wordt gevorderd met betrekking tot misdrijven die worden bestraft met dwangarbeid van vijftien tot twintig jaar of met een zwaardere straf. Cassatieberoep is echter wel ontvankelijk omdat de weigering van de onderzoeksrechter een eindbeslissing is in de zin van artikel 416 Sv.^{26 27} Wanneer het hof van cassatie de beschikking van de onderzoeksrechter, die een verdachte onwettelijk in vrijheid stelt, vernietigt, verwijst het de zaak naar een andere onderzoeksrechter van hetzelfde arrondissement.²⁸

Vanzelfsprekend kan zelfs wanneer het feit, waarover de telastlegging handelt, dwangarbeid van vijftien tot twintig jaar tot gevolg kan hebben, de onderzoeksrechter steeds een bevel afgeven dat strijdig is met de vorderingen van het openbaar ministerie, wanneer hij vaststelt dat er geen aanwijzingen van schuld bestaan.

Bovendien is de onderzoeksrechter niet gebonden door de wettelijke omschrijving die de procureur des Konings aan de feiten in de vordering tot onderzoek geeft. Hij kan aldus weigeren een bevel tot aanhouding af te leveren, zelfs met betrekking tot de misdrijven die worden vermeld in lid 3 van artikel 1 van de wet van 20 april 1874,

24. Hof Bergen, 6 januari 1978, J.T., 1979, 6 met noot van M. van de Kerckhove.

25. Van Gerven, P., Preventieve hechtenis en voorlopige hechtenis inzake douane en accijnzen, R.W., 1963-64, 904, Cass. 9 mei 1978, Pas., 1978, 1, 1031, Arr. Cass., 1978, 1061.

26. Cass. 22 maart 1976, Pas., 1976, 1, 813, Arr. Cass., 1976, 853; 17 augustus 1976, R.W., 1976-77, 925 met noot; Hof Antwerpen, 20 juni 1975, R.W., 1975-76, 168 met noot van L. De Wilde.

27. Cassatieberoep door de procureur des Konings tegen de weigering van de onderzoeksrechter is wellicht ook mogelijk buiten het geval van artikel 1 lid 3 W. 20 april 1874, maar er is dienaangaande nog geen rechtspraak (Chatel M., Syllabus strafvordering, Uitgaven V.U.B., 1979, blz. 89).

28. Cass. 21 juni 1978, Pas., 1978, 1, 1204, Arr. Cass., 1978, 1237.

omdat er geen ernstige en uitzonderlijke omstandigheden aanwezig zijn die de openbare veiligheid raken en waarop de aanhouding van de verdachte is gegrond.

B. Bevel tot medebrenging

Het bevel tot medebrenging is een door de onderzoeksrechter gegeven opdracht om de verdachte (artikel 91 Sv.) en uitzonderlijk de getuige, die geweigerd heeft te verschijnen ingevolge de aan hem gerichte dagvaarding, voor hem te brengen (artikelen 80 en 92 Sv.). Het bevel tot medebrenging moet binnen de 24 uur na de vrijheidsberoving worden betekend. De onderzoeksrechter kan na ondervraging van de verdachte hem desgevallend onder bevel tot aanhouding plaatsen binnen de 24 uur na de betekening van het bevel tot medebrenging (artikelen 93 en 94 W. Sv.). In de praktijk worden de meeste bevelen tot medebrenging verleend om een verdachte uit een ander arrondissement voor de onderzoeksrechter te brengen. Een bevel tot medebrenging kan zowel bij de opening als gedurende het verloop van het gerechtelijk onderzoek uitgereikt worden.

Hoofdstuk 2. Het verloop van het gerechtelijk onderzoek

Zodra de procureur des Konings de onderzoeksrechter vordert om een gerechtelijk onderzoek inzake bepaalde feiten in te stellen, mag en moet de onderzoeksrechter alle bestanddelen opsporen die van zulke aard schijnen dat ze het eventuele strafbaar karakter van die feiten aan het licht brengen. Daartoe mag hij de elementen niet verwaarlozen die pas na de vordering zouden ontstaan. Misdrijven die na de vordering tot gerechtelijk onderzoek worden gepleegd, worden bijgevolg terecht in het onderzoek betrokken zonder nieuwe vorderingen vanwege de procureur des Konings, als geoordeeld wordt dat die misdrijven niet verschillend zijn van deze bedoeld in de vordering, maar dat het om een geheel van opeenvolgende of voortgezette misdrijven gaat, die door één enkel misdadig opzet met elkaar verbonden zijn, zodat ze één strafbaar feit uitmaken.²⁹ De onderzoeksrechter heeft eveneens de macht en de verplichting om alle daders en medeplichtigen van de feiten, die worden uiteengezet in de bij de vordering tot onderzoek gevoegde stukken, op te sporen.³⁰ Daarenboven kan de procureur des Konings blijk geven van zijn wil om van de gevorderde onderzoeksrechter te verlangen een onderzoek in te stellen naar feiten die het voorwerp van een nieuwe klacht uitmaken, door deze klacht aan de onderzoeksrechter over te maken.³¹

I. DE ONDERVRAGING VAN DE VERDACHTE

Behalve in het geval dat de onderzoeksrechter beslist een bevel tot aanhouding te verlenen, is de ondervraging van de verdachte door de onderzoeksrechter geen wettelijke vereiste. Nochtans vormt de ondervraging van de verdachte door de onderzoeksrechter een essentiële onderzoeksverrichting, zowel met het oog op de vrijwaring van de rechten van de verdediging als met het oog op een objectief onderzoek, die slechts uitzonderlijk achterwege mag gelaten worden.³²

29. Cass. 15 juni 1937, Pas., 1937, 1, 188.

30. Cass. 27 mei 1935, Pas., 1935, 1, 261.

31. Cass. 3 maart 1952, Pas., 1952, 1, 397, Arr. Cass., 1952, 346.

32. KI Antwerpen, 9 december 1977, R.W., 1977-78, 2011 met noot A. Vandeplass.

Daarom werd beslist dat het gerechtelijk onderzoek zonder zulke ondervraging in die mate onvolledig is dat het onderzoeksgerecht niet de mogelijkheid heeft de verdachte wegens de hem ten laste gelegde feiten te verwijzen naar het vonnisgerecht, zo deze verwijzing gevorderd wordt en zich opdringt.³³ Daarentegen is de aanvulling van het onderzoek overbodig wanneer het verwijzingsgerecht oordeelt dat er onvoldoende redenen bestaan om de verdachte te verwijzen.³⁴

De ondervraging van de verdachte is noodzakelijk ingeval van inverdenkingstelling. Benevens deze gevallen oordeelt de onderzoeksrechter of hij zelf de verdachte moet ondervragen ofwel dat een verhoor door een politieofficier volstaat.³⁵

II. HET VERHOOR VAN GETUIGEN

Het verhoor van getuigen door officieren of agenten van gerechtelijke politie op verzoek van de onderzoeksrechter is rechtmatig en komt veelvuldig voor. Bij uitzondering gaat de onderzoeksrechter zelf over tot het verhoor van de getuigen. De getuigen worden meestal enkel uitgenodigd om voor de onderzoeksrechter te verschijnen. Deze eenvoudige uitnodiging houdt geen verplichting in. De getuigen kunnen ook gedagvaard worden door een gerechtsdeurwaarder of door een agent van de openbare macht. In dit geval kunnen ze bij niet-verschijning gestraft worden en bovendien kan een bevel tot medebrenging tegen hen worden verleend (artikelen 80 en 92 Sv.). Met niet-verschijning dient gelijkgesteld te worden de weigering om de door de wet bepaalde eed af te leggen of de weigering om op bepaalde vragen te antwoorden. Wie echter wegens beroepsgeheim meent niet te kunnen getuigen, mag verklaren niet te kunnen spreken³⁶, doch hij moet aan de oproeping gevolg geven en de eed afleggen.

De in de artikelen 73 Sv. vlg. bepaalde vormen van rechtspleging zijn noch substantieel noch op straffe van nietigheid voorgeschreven.³⁷ In principe wordt de getuige onder eed verhoord. Nochtans is de beëdiging tijdens het vooronderzoek niet op straffe van nietigheid bepaald.³⁸ De onderzoeksrechters maken ruim gebruik van de mogelijkheid getuigen zonder eed te ondervragen bv. verwanten van de partijen of mogelijke verdachten.³⁹

III. DE PLAATSOPNEMING

De onderzoeksrechter kan zich ter plaatse begeven. In de praktijk doet hij zulks enkel wanneer de aanvankelijk ingewonnen inlichtingen elementen aan het licht brengen die wijzen op een niet-correctionaliseerbare misdaad (moord, doodslag, roofmoord, opzettelijke brandstichting of ontploffing bij nacht in een bewoond huis, nemen van gijzelaars...), of wanneer, zelfs niet-opzettelijke, misdrijven werden gepleegd die de openbare mening sterk kunnen verontrusten.

Hoewel artikel 62 Sv. voorschrijft dat de onderzoeksrechter altijd wordt vergezeld door de procureur des Konings wanneer hij zich ter plaatse begeeft, is het voldoende dat het openbaar ministerie betreffende de verplaatsing verwittigd wordt ten einde de

33. KI Brussel, 5 december 1974, J.T., 1975, 262.

34. Rk. Brussel, 16 januari 1976, J.T., 1976, 169.

35. KI Brussel, 5 mei 1977, J.T., 1978, 32.

36. Cass. 12 april 1976, Pas., 1976, 1, 900.

37. Cass. 29 juni 1954, Pas., 1954, 1, 1017, Arr. Cass., 1954, 769.

38. Cass. 4 december 1950, Pas., 1951, 1, 201, Arr. Cass., 1951, 158; 17 oktober 1960, Pas., 1961, 1, 174.

39. Declercq, R., Het bewijs in strafzaken (lezing gehouden op 7 maart 1980 ter gelegenheid van de recyclage studienamiddag over strafrecht en strafvordering op de Universitaire campus Diepenbeek), blz. 23-24.

rechter eventueel te kunnen vergezellen, indien zijn ambtsplichten het hem toelaten, en de vorderingen te doen die hij noodzakelijk zou achten.⁴⁰

Bij de plaatsopneming beveelt de onderzoeksrechter de nodige opsporingen en stelt hij de handelingen die eigen zijn aan zijn ambt (vrijheidsberoving, huiszoekingen, inbeslagnemingen...).

IV. HUISZOEKINGEN EN INBESLAGNEMING

De grondwet waarborgt de onschendbaarheid van de woning. Een opsporing of huiszoeking in een voor het publiek niet toegankelijke plaats mag worden verricht tussen 5 en 21 uur door een officier van gerechtelijke politie, die houder is van een bevelschrift dat werd uitgereikt door de onderzoeksrechter (artikel 1 W. 7 juni 1969). Artikel 47 van het gerechtelijk wetboek is niet van toepassing op opsporingen en huiszoekingen. Wanneer een huiszoeking begonnen is vóór 21 uur, mag ze na dit uur worden voortgezet.

Krachtens de artikelen 87 en 88 Sv. beschikt de onderzoeksrechter in het raam van zijn opdracht over een algemene bevoegdheid tot huiszoeking op alle plaatsen waar hij vermoedt dat sporen van misdrijven kunnen worden aangetroffen.

De onderzoeksrechter die een huiszoeking wil laten verrichten in een ander arrondissement moet, krachtens artikel 90 Sv., zijn collega van dat arrondissement verzoeken deze opsporing te doen verrichten.

De onderzoeksrechter mag alle territoriaal bevoegde⁴¹ officieren van gerechtelijke politie delegeren om huiszoekingen te verrichten. Deze delegatie is in principe nooit persoonlijk, maar ze is gebaseerd op de functie.⁴² De naam en de voornaam van de officier van gerechtelijke politie die belast wordt met een huiszoeking, dient bijgevolg niet vermeld te worden in het bevel tot huiszoeking.⁴³ Doch wanneer de opdracht betrekking heeft op de opsporing van papieren, titels of bescheiden, kan de opdracht slechts worden gegeven aan een officier van gerechtelijke politie, die hulpofficier van de procureur des Konings is (artikel 24 W. 20 april 1874).

De officieren van gerechtelijke politie die tijdens een wettelijk gedane huiszoeking en zonder plichten uit te voeren die de perken van hun opdracht te buiten gaan, kennis krijgen van een misdrijf, hebben de plicht die misdrijven te doen kennen bij het orgaan dat de strafvordering mag instellen. Dientengevolge mogen de aldus gedane vaststellingen tot grondslag van een vervolging dienen.⁴⁴ De tijdens een onwettelijke huiszoeking verkregen bekentenissen of gedane vaststellingen kunnen geen veroordeling staven.⁴⁵

Bij de huiszoekingen kunnen allerlei voorwerpen in beslag worden genomen. De opsomming, vervat in de artikelen 35 tot 37 Sv., is praktisch onbeperkt. Slechts de regels van het beroepsgeheim begrenzen de mogelijkheid tot inbeslagneming. Meestal worden de huiszoekingen in de kabinetten van geneesheren, advocaten en notarissen verricht door de onderzoeksrechter zelf in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de beroepsorganisatie. Het is de rechter ten gronde die oordeelt of, wanneer er een huiszoeking is uitgevoerd in het kabinet van een raadsman in tegenwoordigheid van de afgevaardigde van de beroepsorganisatie, en ondanks diens tussenkomst, er tussen de

40. Cass. 15 februari 1965, Pas., 1965, 1, 610.

41. Corr. Brussel, 29 februari 1980, J.T., 1980, 209.

42. Cass. 17 juni 1957, Pas., 1957, 1, 1239, Arr. Cass., 1957, 871.

43. Hof Gent, 21 juni 1979, R.W., 1979-80, 784 met noot A. Vandeplass.

44. Cass. 8 april 1946, Pas., 1946, 1, 139, Arr. Cass., 1946, 140.

45. Cass. 13 oktober 1952, Pas., 1953, 1, 52, Arr. Cass., 1953, 50. Zie de vroegere rechtspraak gemeld in een noot van Simone Huynen onder Cass., 8 januari 1945, J.T., 1945, 232.

stukken van het dossier geen documenten zijn die worden beschermd door het beroepsgeheim.⁴⁶

V. DESKUNDIGENONDERZOEK

Alhoewel geen tekst uitdrukkelijk het deskundigenonderzoek voorziet wordt het niet betwist dat de onderzoeksrechter het mag bevelen.⁴⁷ De onderzoeksrechter kiest vrij de deskundige en omschrijft zijn opdracht. Aan de deskundige mogen geen taken van gerechtelijke politie worden toevertrouwd, zoals het verhoor van de verdachte of van de benadeelde of hun confrontatie. In zoverre zij de oproeping van de partijen voor de verrichtingen van de deskundigen voorschrijven, de partijen toestaan aan de deskundigen alle dienstige vorderingen te doen en de deskundigen voorschrijven na afloop van hun bevindingen kennis te geven aan de partijen wier opmerkingen zij aantekenen, zijn de bepalingen van artikel 962 ev. Ger. W. betreffende de deskundigenonderzoeken die in burgerlijke zaken worden bevolen, niet toepasselijk op de deskundigenonderzoeken in strafzaken.

Het niet tegensprekelijk karakter van het deskundigenonderzoek kan de rechten van de verdediging niet schenden aangezien het verslag tijdens het debat ter terechtzitting kan worden besproken en tegengesproken.⁴⁸

VI. HET ONDERZOEK AAN HET LICHAAM

Buiten het geval van ontdekking op heterdaad kan geen onderzoek aan het lichaam worden bevolen in de loop van het gerechtelijk onderzoek dan door de raadkamer of door de kamer van inbeschuldigingstelling (artikel 25 W. 20 april 1874). De toestemming van de onderzochte persoon maakt een bevel van de raadkamer niet overbodig.

Deze wetsbepaling heeft alleen betrekking op die lichaamsonderzoeken waarbij de eerbaarheid kan aangetast worden, zoals onder meer gebeurt bij aanranding van de eerbaarheid, verkrachting, kindermoord of abortus. De lichaamsonderzoeken die de eerbaarheid niet in gevaar brengen, kunnen worden uitgevoerd zonder de rechterlijke beslissing als voorzien in artikel 25 van de wet van 20 april 1874.⁴⁹ Hetzelfde geldt voor het doorzoeken van kledingstukken door de politie. Artikel 25 van de wet van 20 april 1874 heeft enkel betrekking op het onderzoek aan het lichaam dat bevolen wordt in het raam van een gerechtelijk onderzoek en dat er enkel toe dient om nuttige aanwijzingen voor het onderzoek te vergaren. Het is niet van toepassing op de aftasting die wordt voorgeschreven door de algemene instructies van de strafinrichtingen met het oog op de persoonlijkheid van de gedetineerde en het gevaar dat hij oplevert.⁵⁰

De onderzoeksrechter die met het onderzoek is belast, brengt de zaak voor de raadkamer, die op zijn verslag en op vordering van het openbaar ministerie een beschikking verleent. Er is geen schriftelijke vordering van het openbaar ministerie vereist; de onderzoeksrechter kan in het raam van zijn opdracht op eigen initiatief de zaak aan de raadkamer voorleggen.

46. Hof Brussel, 21 juni 1978, J.T., 1979, 29.

47. De Le Court, E., *Considération sur l'expertise judiciaire*, R.D.P., 1955-56, 447; Screvens, R., *Réflexions sur l'expertise en matière pénale*, R.D.P., 1964-65, 109.

48. Cass. 9 oktober 1973, Pas., 1974, 1, 146, Arr. Cass., 1974, 160; 26 oktober 1977, Pas., 1978, 1, 249, Arr. Cass., 1978, 262.

49. Corr. Dendermonde, 4 februari 1963, R.W., 1966-67, 1914.

50. KI Brussel, 20 december 1979, R.W., 1979-80, 2520.

De rechtspleging voor de raadkamer geschiedt niet op tegenspraak, maar buiten de tegenwoordigheid van de verdachte en van de burgerlijke partij. De raadkamer kan de vordering tot onderzoek aan het lichaam niet afwijzen met het argument dat de uitslag van een eventuele expertise twijfelachtig is, of omdat ze het onderzoek overbodig acht omdat de feiten onomstootbaar vaststaan.⁵¹ Anders zou de raadkamer immers een oordeel uitspreken over de grond van de zaak, hetgeen voorbehouden moet blijven aan het vonnisgerecht.

De verdachte kan op eigen kosten het onderzoek laten bijwonen door een geneesheer van zijn keuze. Het slachtoffer heeft dit recht niet, maar mag, indien de deskundige daarmee akkoord gaat, zich laten vergezellen van een geneesheer.

VII. VOORLOPIGE HECHTENIS

A. Latere aanhouding

De onderzoeksrechter kan bij elke stand van het onderzoek een bevel tot aanhouding uitvaardigen tegen de in vrijheid gelaten of in vrijheid gestelde verdachte, indien deze verzuimt bij enige proceshandeling te verschijnen. Hij kan ook een nieuw bevel tot aanhouding uitvaardigen, wanneer nieuwe en ernstige omstandigheden deze maatregel nodig maken. Dat bevel omschrijft de nieuwe en ernstige omstandigheden, waarop de aanhouding gegrond is (artikel 8 van de wet van 20 april 1874). De onderzoeksrechter is trouwens geenszins ertoe gehouden een bevel tot aanhouding uit te vaardigen, zodra de feiten die het voorwerp van de telastlegging uitmaken, hem bekend zijn geworden. Hij oordeelt soeverein wanneer deze maatregel zich in het raam van het onderzoek en na de ondervraging van de verdachte opdringt.⁵²

B. Bevestiging en handhaving van het bevel tot aanhouding

Krachtens artikel 4 van de wet van 20 april 1874 wordt aan de verdachte in het proces-verbaal van de ondervraging, die aan de uitreiking van een bevel tot aanhouding voorafgaat, uitdrukkelijk gevraagd of hij zich wil doen bijstaan door een raadsman.

Bij bevestiging van het bevel tot aanhouding binnen vijf dagen na de ondervraging door de raadkamer, geeft de griffier per aangetekende brief aan de aangewezen raadsman kennis van de plaats, de dag en het uur van verschijning voor de raadkamer.⁵³ Dit belet niet dat, als de verdachte aan de onderzoeksrechter heeft verklaard dat hij vooralsnog geen raadsman heeft gekozen, een advocaat hem bij de verschijning in de raadkamer mag bijstaan.

Van de handhaving van het bevel tot aanhouding, binnen een maand te rekenen vanaf de ondervraging, en van de latere maandelijkse bevestigingen, moet de griffier per aangetekende brief bericht geven aan de raadsman.

Geen enkele wettelijke bepaling legt de onderzoeksgerechten op of staat hen toe om, als zij zitting houden inzake de toepassing van de voorlopige hechtenis en de verdachte niet zelf een raadsman heeft gekozen, hem een raadsman voor zijn verdediging toe te voegen.⁵⁴

Zowel in het belang van een goede rechtsbedeling als in het belang van de beklaagde, vereist de procedure volgens welke de onderzoeksgerechten de voorlopige hechtenis

51. KI Gent, 19 september 1978, R.W., 1978-79, 672 met noot A. Vandeplass.

52. Cass. 14 januari 1975, Pas., 1975, 1, 494, R.W., 1974-75, 1906.

53. Vandeplass, A., Kanttekeningen bij de wet op de voorlopige hechtenis, R.W., 1974-75, 1885-1890.

54. Cass. 25 september 1979, R.W., 1979-80, 2044.

controleren, de persoonlijke verschijning van de beklaagde. Hoewel men hem niet kan dwingen om te verschijnen, verzet de opzet van de wet op de voorlopige hechtenis er zich tegen dat een beklaagde, die weigert te verschijnen, zich door een advocaat laat vertegenwoordigen.⁵⁵ Doch wanneer de verdachte zich onmogelijk kan verplaatsen, kunnen de onderzoeksgerechten, op grond van artikel 185 § 2, lid 2 Sv., de advocaat toestaan de beklaagde te vertegenwoordigen.⁵⁶ Buiten het geval van de verdachte die in de onmogelijkheid verkeert te verschijnen en die niet rechtmatig door zijn raadsman is vertegenwoordigd, kan inzake voorlopige hechtenis slechts uitspraak worden gedaan, wanneer de beslissing tot handhaving van de hechtenis bepaalt dat het voor het onderzoeksgerecht niet mogelijk is om zich te verplaatsen.⁵⁷

Het aanhoudingsbevel moet door de raadkamer op verslag van de onderzoeksrechter, de procureur des Konings en de verdachte gehoord, worden bevestigd binnen de vijf dagen na de ondervraging. Deze termijn wordt berekend van dag tot dag. De "dies a quo" is niet in de termijn begrepen, wel de "dies ad quem", zelfs indien deze laatste op een zon- of feestdag valt.

Bij de eerste verschijning voor de raadkamer, zal de taak van het onderzoeksgerecht er in de eerste plaats in bestaan om na te gaan of het bevel tot aanhouding regelmatig naar de vorm is, en of aan de voorwaarden en vereisten is voldaan om de voorlopige hechtenis als wettelijk te beschouwen. In de tweede plaats, moet de raadkamer over de noodzakelijkheid van het voortduren van de hechtenis zelf oordelen. Om aan haar motiveringsplicht⁵⁸ te voldoen, kan de raadkamer eenvoudigweg verwijzen naar de beweegredenen van het bevel tot aanhouding, wanneer deze haar als afdoende voorkomen. Het staat haar nochtans vrij de motivering van het bevel tot aanhouding te wijzigen, te verbeteren of aan te vullen.

Bij bevestiging van het bevel binnen de vijf dagen wordt het dossier niet ter beschikking van de raadsman van de verdachte gesteld. Daarentegen moet bij de maandelijkse bevestiging het dossier gedurende twee dagen op de griffie ter beschikking gesteld worden van de raadsman van de verdachte, aan wie de griffier hiervan per aangetekende brief bericht geeft (artikel 5 van de wet van 20 april 1874). Dit bericht is echter niet voorgeschreven op straffe van nietigheid. Het verzuim of de onregelmatigheid ervan kan slechts leiden tot vernietiging van de rechtspleging, indien daardoor de rechten van de verdediging zijn geschaad.⁵⁹ Als de verdachte zijn middelen van verweer heeft laten gelden voor de raadkamer en er niet bewezen is dat hij enig voorbehoud heeft gemaakt omtrent de afwezigheid van zijn raadsman, die niet verwittigd werd van de verschijning in de raadkamer overeenkomstig artikel 5 van de wet van 20 april 1874, of dat hij om uitstel heeft verzocht ten einde zich te laten bijstaan, zijn de rechten van de verdediging niet geschonden.⁶⁰ Daarentegen schendt de raadkamer de rechten van de verdediging wanneer ze beschikt over de handhaving van het bevel tot aanhouding zonder dat de raadsman van de verdachte werd gehoord wanneer de verdachte niet verzaakt heeft aan de bijstand van zijn advocaat.⁶¹

Wanneer de voorgeschreven vormen voor de raadkamer niet worden nagekomen en de rechten van de verdediging aldus worden miskend, kan de kamer van

55. Cass. 27 oktober 1975, Pas., 1976, 1, 258, Arr. Cass. 1976, 267, R.W., 1976-77, 1272 met noot.

56. Cass. 6 september 1976, Pas., 1977, 1, 12, R.W., 1976-77, 2144 met noot.

57. Cass. 26 september 1979, R.W., 1979-80, 2243.

58. Cass. 5 maart 1974, Pas. 1974, 1, 695, Arr. Cass., 1974, 740, R.W., 1973-74, 2108 met noot A. Vandeplas.

59. Cass. 26 september 1979, R.W., 1980-81, 59 met noot A. Vandeplas. Zie ook Cass. 29 oktober 1974, Pas., 1975, 1, 254, Arr. Cass., 1975, 277 en KI Brussel, 28 april 1976, R.W., 1976-77, 90.

60. KI Antwerpen, 24 januari 1975, R.W., 1974-75, 1900.

61. KI Brussel, 15 juli 1975, J.T., 1976, 167.

inbeschuldigingstelling de betrokken beschikking tenietdoen en de miskennis herstellen, wanneer ze vaststelt dat de voor de procedure in hoger beroep voorgeschreven vormen wel zijn nagekomen en zelf beslist over de redenen om de voorlopige hechtenis te handhaven.⁶²

Artikel 5, lid 3 van de wet op de voorlopige hechtenis houdt de verplichting in het dossier gedurende twee dagen ter beschikking te stellen van de raadsman van de verdachte en niet van de verdachte zelf.⁶³ Om te weten wie de raadslieden van de verdachte zijn, moet de griffier niet enkel steunen op de verklaring die werd afgelegd voor de onderzoeksrechter, maar moet hij ook rekening houden met de mededelingen die bij het dossier gevoegd worden en met de vermeldingen in de zittingsbladen van de vorige verschijningen in de raadkamer.

Het aanhoudingsbevel dat binnen de vijf dagen na de ondervraging werd bevestigd, kan enkel worden gehandhaafd indien de raadkamer in deze zin beslist, na de procureur des Konings en de verdachte of zijn raadsman te hebben gehoord. De termijn van een maand begint te lopen vanaf de ondervraging van de verdachte en niet vanaf de eerste bevestiging. De maand wordt berekend van de zoveelste tot daags voor de zoveelste, volgens de Gregoriaanse kalender. De dag van het begin van de termijn is er niet inbegrepen.⁶⁴

Het onderzoeksgerecht dat moet beslissen over de handhaving van de voorlopige hechtenis na een maand, hoeft geen kennis meer te nemen van de geldigheid van het bevel tot aanhouding.⁶⁵ De raadkamer moet nagaan of er ernstige en uitzonderlijke omstandigheden bestaan die dermate de openbare veiligheid raken dat de voorlopige hechtenis erdoor vereist wordt, en, in zodanig geval, die omstandigheden nauwkeurig omschrijven onder vermelding van de gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte.⁶⁶ De raadkamer staat dus hier voor dezelfde motiveringsplicht als de onderzoeksrechter bij het uitreiken van het bevel tot aanhouding. Doch de motiveringsplicht geldt ook bij de handhaving van een bevel tot aanhouding dat werd verleend tegen een verdachte die geen verblijf in België heeft⁶⁷ of die wordt beticht van een feit dat dwangarbeid van vijftien tot twintig jaar of een zwaardere straf ten gevolge kan hebben.⁶⁸

De ernstige en uitzonderlijke omstandigheden die dermate de openbare veiligheid raken dat de voorlopige hechtenis moet worden gehandhaafd, worden, onder vermelding van de gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte, nauwkeurig omschreven in de beslissing waarin wordt vastgesteld dat de ten laste gelegde feiten bijzonder ernstig zijn en wijzen op zijn gevaarlijke geestestoestand, dat het onderzoek nog in zijn beginstadium is en dat moet worden gevreesd dat de verdachte met een medeverdachte samenspant om het onderzoek te dwarsbomen.⁶⁹ De omstandigheid dat het gedrag van de verdachte de openbare veiligheid rechtstreeks en ernstig in het gedrang brengt en dat het te vrezen valt dat de verdachte na eventuele

62. Cass. 10 mei 1977, Pas., 1977, 1, 917, Arr. Cass., 1977, 926, R.W., 1977-78, 1811 met noot A. Vandeplass.

63. Cass. 10 oktober 1979, J.T., 1980, 189.

64. Cass. 26 mei 1944, Pas., 1944, 1, 357.

65. Cass. 19 april 1977, Pas., 1977, 1, 853, Arr. Cass., 1977, 861.

66. Cass. 3 september 1974, 1975, 1, 6, Arr. Cass., 1975, 10, R.W., 1974-75, 807 met noot A. Vandeplass. Zie ook Cass. 11 maart 1974, Pas., 1974, 1, 709, Arr. Cass., 1974, 757; 21 augustus 1974, Pas., 1974, 1, 1145; 21 oktober 1974, Pas., 1975, 1, 226, Arr. Cass., 1975, 246; 22 maart 1978, Pas., 1978, 1, 818, Arr. Cass., 1978, 849.

67. Cass. 7 mei 1974, Pas., 1974, 1, 932, Arr. Cass., 1974, 1008 met noot.

68. Cass. 3 september 1974, Pas., 1975, 1, 6, Arr. Cass., 1975, 10.

69. Cass. 13 december 1977, Pas., 1978, 1, 430 en 432, Arr. Cass., 1978, 458 en 459.

invrijheidstelling België verlaat en daardoor het goed verloop zal belemmeren van het onderzoek, terwijl zijn aanwezigheid nog noodzakelijk is voor de reconstructie van de feiten, is een voldoende motivering.⁷⁰

De ernstige en uitzonderlijke omstandigheden die de raadkamer in aanmerking kan nemen om de handhaving van het bevel tot aanhouding te bevelen, kunnen dezelfde zijn als degene die bestonden bij de afgifte van het aanhoudingsbevel. De raadkamer kan echter ook steunen op gegevens die uit het onderzoek voortvloeien, of op later ontdekte misdrijven.

Het onderzoeksgerecht dat moet beslissen over de handhaving van de voorlopige hechtenis, is verplicht te antwoorden op de beweringen van de verdachte in zoverre deze daarin een exceptie van onbevoegdheid of een andere exceptie opwerpt, of betoogt dat het ten laste gelegde feit, al was het bewezen, geen strafbaar misdrijf is.⁷¹ Wanneer een verdachte betwist dat er voldoende bezwaren aanwezig zijn om de voorlopige hechtenis te handhaven, is het niet voldoende dat het onderzoeksgerecht beslist dat er ernstige en uitzonderlijke omstandigheden bestaan die de openbare veiligheid raken en de handhaving van de hechtenis noodzakelijk maken.⁷²

Deze conclusie dient beantwoord te worden en er moet vastgesteld worden dat er wel voldoende bezwaren van schuld aanwezig zijn. Deze vaststelling is echter voldoende.⁷³

Wanneer het hof van cassatie de beslissing tot handhaving van de voorlopige hechtenis wegens niet regelmatige motivering vernietigt, heeft deze cassatie de invrijheidstelling van de verdachte niet tot gevolg. Het onderzoeksgerecht kan binnen de maand de hechtenis voor een nieuwe termijn van een maand handhaven. Deze laatste beslissing is echter gebonden aan een ontbindende voorwaarde, nl. de eventuele opheffing van het bevel tot aanhouding door het hof van beroep waarnaar de beslissing over de vorige handhaving door het hof van cassatie werd verwezen.⁷⁴

De voorlopige hechtenis verloopt met vaste periodes van een maand die telkens hernieuwd kunnen worden middels een beslissing van de raadkamer, zonder absolute tijdgrens. Doch artikel 5, § 3 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dat werd ondertekend te Rome op 4 november 1950 en werd goedgekeurd door de wetgevende macht op 13 mei 1955, en dat bepaalt dat ieder die gevangen wordt gehouden overeenkomstig § 1c van hetzelfde artikel het recht heeft om binnen een redelijke termijn berecht te worden of hangende het proces in vrijheid te worden gesteld, moet door de onderzoeksgerechten in acht worden genomen wanneer zij over de handhaving van de voorlopige hechtenis beslissen.⁷⁵

Daarentegen heeft artikel 6 van het genoemd verdrag, in zoverre de verdachte, krachtens deze bepaling, recht heeft op een openbare behandeling van zijn zaak, geen betrekking op de uitoefening van de rechten van de verdediging voor de onderzoeksrechter.⁷⁶ De debatten in de raadkamer over de bevestiging en de handhaving van de voorlopige hechtenis dienen achter gesloten deuren te verlopen, omdat de hechtenis slechts een tussengeschild in het vooronderzoek is, dat zowel in het belang van de bestraffing van de misdrijven als in dit van de verdachten geheim is.⁷⁷

70. Cass. 31 januari 1977, Pas., 1977, 1, 588, Arr. Cass., 1977, 631.

71. Cass. 4 januari 1977, Pas., 1977, 1, 478, Arr. Cass., 1977, 479.

72. Cass. 14 juni 1977, Pas., 1977, 1, 1050, R.W., 1977-78, 57 met conclusies van advocaat-generaal H. Lenaerts.

73. Cass., 20 juli 1977, Pas., 1977, 1, 1116, R.W. 1977-78, 67.

74. Zelfde arrest.

75. Cass. 4 oktober 1977, Pas., 1978, 1, 144, Arr. Cass., 1978, 155.

76. Cass. 15 april 1980, R.W., 1980-81, 251. Zie verder over de toepasselijkheid van het verdrag van Rome, Velu, J., Les droits fondamentaux de la défense en matière répressive, Bulletin de l'U.L.B. et de l'Union des Anciens étudiants, 1980, 66-71.

77. KI Brussel, 24 oktober 1967, J.T., 1967, 666.

C. De opheffing van het bevel tot aanhouding

De onderzoeksrechter kan in de loop van het onderzoek de opheffing van het bevel tot aanhouding voorstellen.⁷⁸ De verdachte en zijn raadsman krijgen kennis van dit voorstel. Bij overeenkomstige conclusie van de procureur des Konings of indien de procureur des Konings geen conclusie genomen heeft binnen de 24 uur na de kennisgeving van het voorstel van de onderzoeksrechter, verleent deze laatste opheffing van het bevel tot aanhouding (artikel 6, leden 1, 2 en 3 van de wet van 20 april 1874). Bij niet-overeenkomstige conclusie van de procureur des Konings, kan de rechter de invrijheidstelling niet bevelen. In dit geval wordt de zaak binnen de vijf dagen voorgelegd aan de raadkamer, te rekenen vanaf de mededeling van het voorstel van de onderzoeksrechter aan de procureur des Konings (artikel 6, lid 4).

De raadkamer moet in dit geval op verslag van de onderzoeksrechter de procureur des Konings, de verdachte of zijn raadsman gehoord, oordelen of de hechtenis wegens ernstige en uitzonderlijke omstandigheden in verband met de openbare veiligheid moet worden gehandhaafd. Krachtens artikel 6, lid 4, is die procedure in de raadkamer niet toepasselijk wanneer het voorstel tot opheffing gedaan wordt :

1. in de periode die de uitreiking van het bevel tot aanhouding scheidt van de verschijning van de verdachte voor de raadkamer met het oog op de eerste bevestiging;
2. wanneer voor de kamer van inbeschuldigingstelling een hoger beroep aanhangig is van de procureur des Konings of van de verdachte tegen de beschikking van de raadkamer die uitspraak gedaan heeft over de eerste bevestiging of over de maandelijkse bevestiging.

In beide gevallen kan de verdachte slechts in vrijheid worden gesteld bij ontstentenis van een strijdige conclusie van de procureur des Konings, die genomen is binnen de 24 uur nadat de onderzoeksrechter hem zijn voorstel tot opheffing heeft medegedeeld. Het voorstel tot opheffing van het aanhoudingsbevel dat uitgaat van de onderzoeksrechter, wordt zonder voorwerp wanneer de raadkamer gelast is, na de beschikking tot mededeling van het dossier aan het openbaar ministerie, met een vordering tot plaatsing van de verdachte onder aanhoudingsbevel.⁷⁹

D. Invrijheidstelling op borg

De voorlopige invrijheidstelling kan afhankelijk gemaakt worden van de verplichting een zekerheid te stellen (artikelen 10 en volgende van de wet van 20 april 1874). Deze zekerheidstelling waarborgt de verschijning van de verdachte bij alle proceshandelingen alsook ter uitvoering van de vrijheidsstraf. De verdachte die een beschikking van invrijheidstelling onder borg geniet blijft gedetineerd indien hij niet het bewijs levert dat de borg gestort werd.

Gelet op de evolutie die het stelsel van de voorlopige hechtenis heeft ondergaan sinds de invoering van het Wetboek van strafvordering, o.m. door de wetten van 18 februari 1852, 20 april 1874 en 13 maart 1973, is de beslissing tot invrijheidstelling onder de voorwaarde een zekerheid te stellen die het behoud van de voorlopige hechtenis tot gevolg kan hebben, alleen dan gerechtvaardigd indien zij eerst de bevestiging inhoudt dat de omstandigheden, waaronder het bevel tot aanhouding kan worden gehandhaafd en die ze omschrijft, nog steeds bestaan.⁸⁰

78. Rozie, M., De opheffing van het bevel tot aanhouding op voorstel van de onderzoeksrechter, R.W., 1972-73, 2005-2008.

79. Rk. Aarlen, 27 september 1977, J.L., 1977-78, 67.

80. Cass. 22 november 1977, Pas., 1978, 1, 321, Arr. Cass., 1978, 335.

VIII. DE INOBSERVATIESTELLING

De raadkamer kan tot het moment waarop de beschikking van verwijzing is verleend, de inobservatiestelling van de verdachte verlenen. De volgende voorwaarden moeten zijn vervuld opdat de inobservatiestelling zou kunnen worden bevolen.

A. Vermoedens van staat van krankzinnigheid, ernstige staat van geestestoestand of van zwakzinnigheid, die de verdachte ongeschikt maakt tot het controleren van zijn daden

De inobservatiestelling kan niet gelast worden om na te gaan of de verdachte op het ogenblik van de feiten die hem worden ten laste gelegd, gedwongen werd door een macht waaraan hij niet heeft kunnen weerstaan;⁸¹

B. Gevallen waarin voorlopige hechtenis toegelaten is (artikel 1 W. 9 april 1930)

De inobservatiestelling kan hetzij ambtshalve door de raadkamer bevolen worden, hetzij op vordering van het openbaar ministerie, hetzij op verzoek van de verdachte of van zijn advocaat. De vordering en het verzoek moeten schriftelijk worden opgemaakt en gemotiveerd zijn. Ze worden ter griffie neergelegd. Binnen de vijftien dagen moet over de vordering of het verzoek uitspraak worden gedaan. De strafbundel wordt minstens achtenveertig uren voor de zitting ter beschikking van de raadsman van de verdachte gesteld (artikel 2).

De inobservatiestelling wordt bevolen voor een maximum duur van één maand; een kortere termijn mag echter bepaald worden. Indien de observatie na één maand of gebeurlijk na de bepaalde kortere periode niet voltooid is, dan kan de inobservatiestelling verlengd worden voor een nieuwe maand of voor een kortere termijn. Deze verlenging kan verder bevolen worden van maand tot maand of van periode tot periode. In haar geheel mag de inobservatiestelling niet langer duren dan zes maanden.

Indien de verdachte reeds onder aanhoudingsbevel staat en de raadkamer de inobservatiestelling gelast, is deze beschikking een nieuwe beslissing m.b.t. de handhaving van de hechtenis.

Tijdens de observatie mag de verdachte aan de deskundigen, per aangetekende brief, de adviezen van de door hem gekozen geneesheren overleggen; de deskundigen moeten zich, alvorens te beslissen, in hun verslag over die adviezen uitspreken voor zover zij ingediend zijn binnen vijftien dagen na de inobservatiestelling of na iedere hernieuwing ervan (artikel 6 lid 5).

Het openbaar ministerie en de verdachte of zijn advocaat kunnen hoger beroep instellen tegen de beschikking van de raadkamer, waarbij de inobservatiestelling wordt gelast of wordt geweigerd (artikel 4 lid 1).

IX. STRIJDIGE BESCHIKKINGEN GEDURENDE HET ONDERZOEK

De omstandigheid dat de bevoegdheid van de onderzoeksrechter beperkt is tot het onderzoek en hij niet over de strafvordering zelf mag oordelen, heeft geenszins tot gevolg dat hij de gepastheid van de door het openbaar ministerie gevorderde daden van onderzoek niet mag nagaan. Indien hij van mening is niet te moeten overgaan tot uitvoering ervan, mag hij een strijdige beschikking uitspreken, waartegen het openbaar

81. Hof Antwerpen, 13 mei 1975, R.W., 1975-76, 1306.

ministerie hoger beroep mag instellen voor de kamer van inbeschuldigingstelling.⁸²

Zulke strijdige beschikking is wettelijk, doch dit is niet meer het geval wanneer de onderzoeksrechter zijn weigering baseert op een reden die de grondslag raakt van de vervolgingen en van de strafvordering. De onderzoeksrechter mag zijn beslissing baseren op de ongepastheid van de door de procureur des Konings gevorderde daad van onderzoek, doch hij gaat zijn bevoegdheid te buiten wanneer hij steunt op redenen die het normaal verloop van de procedure dreigen te belemmeren.⁸³

Alleen de procureur des Konings kan hoger beroep instellen tegen de jurisdictionele beschikkingen van de onderzoeksrechter omdat hij t.o.v. de onderzoeksrechter een algemene vorderingsbevoegdheid heeft⁸⁴, – een bevoegdheid die de andere partijen in het strafproces niet bezitten. Weliswaar geeft art. 539 Sv. aan de verdachte de mogelijkheid om hoger beroep in te stellen tegen een beschikking van de onderzoeksrechter, nl. in het geval dat de verdachte de onbevoegdheid van de onderzoeksrechter heeft opgeworpen, maar art. 539 Sv. is de enige wetsbepaling die aan de verdachte een rechtsmiddel tegen een beschikking van de onderzoeksrechter toekent.⁸⁵

Hoofdstuk 3. De sluiting van het onderzoek

Wanneer de onderzoeksrechter het onderzoek volledig acht, reikt hij een bevel tot mededeling uit, waardoor het dossier wordt overgemaakt aan de procureur des Konings opdat hij vorderingen tot sluiting van het onderzoek zou instellen. De procureur des Konings kan echter vorderingen instellen om het onderzoek te laten vervolledigen wanneer hij meent dat het leemten vertoont die zijn vorderingen in het gedrang zouden kunnen brengen. Deze bijkomende vorderingen worden geacht een geheel te vormen met de aanvankelijke vordering tot onderzoek.

De procureur des Konings krijgt bij voorrang boven de andere partijen kennis van het dossier zodra de onderzoeksrechter van oordeel is dat het onderzoek volledig is, omdat het aan het openbaar ministerie toekomt na te gaan of aan zijn vorderingen behoorlijk werd voldaan, en of het geen bijkomende vorderingen dient in te stellen daar het de strafvordering uitoefent en ervoor verantwoordelijk is.

Wanneer de procureur des Konings eindvorderingen instelt, doet de raadkamer er uitspraak over. In het geval echter dat is bepaald in artikel 49 van de wet van 8 april 1965, neemt de onderzoeksrechter, op vordering van het openbaar ministerie, een beschikking tot buitenvervolginstelling of een beschikking tot verwijzing naar de jeugdrechtbank. Deze beschikking is gelijk aan een beschikking tot verwijzing van een raadkamer omdat in beide gevallen de onderzoeksrechter van het onderzoek is ontheven.⁸⁶

I. GEMEEN RECHT

A. Procedure

De raadkamer, die uitspraak doet over de vorderingen tot sluiting van het onderzoek, is

82. KI 9 april 1976, R.W., 1976-77, 684 (weigering tot een wedersamenstelling over te gaan), KI Antwerpen 9 april 1976, R.W., 1976-77, 85 (weigering de niet terzake dienende inlichtingenbulletins te verwijderen); KI Gent, 24 december 1976, R.W., 1976-77, 1813 (opheffing van de inbeslagneming bevolen door de procureur des Konings), KI 13 juni 1975, R.W., 1974-75, 748 (weigering aan de raadkamer te verzoeken een onderzoek aan het lichaam te bevelen) met noot A. De Nauw.

83. KI Brussel, 30 januari 1969, Pas., 1969, 11, 100.

84. Cass. 17 december 1941, Pas., 1941, 1, 458.

85. KI Antwerpen, 7 april 1978, R.W., 1978-79, 469.

86. Cass. 20 december 1977, R.W., 1978-79, 466.

sedert de wet van 25 oktober 1919 samengesteld uit één rechter.⁸⁷ De betrokken onderzoeksrechter brengt verslag uit, doch maakt geen deel uit van de raadkamer. Er dient slechts verslag uitgebracht te worden wanneer het gerechtelijk onderzoek volledig is, ondanks de bepaling van artikel 127 Sv.

Sedert de wet van 25 oktober 1919 geschieden de debatten bij de sluiting van het onderzoek op tegenspraak. Vóór de verschijning voor de raadkamer, wanneer het onderzoek is afgelopen, wordt het dossier gedurende achtenveertig uren op de griffie ter beschikking gesteld van de verdachte en van zijn raadsman. Ze worden per aangetekende brief van de verschijning verwittigd. De zittingen van de raadkamer waarbij uitspraak wordt gedaan inzake regeling van de rechtspleging, zijn niet openbaar omdat het gerechtelijk onderzoek dat geheim is, slechts afgesloten wordt door de beschikking van het onderzoeksgerecht.⁸⁸

De raadkamer doet uitspraak op het verslag van de onderzoeksrechter nadat de burgerlijke partij, de procureur des Konings en de beklagde zijn gehoord. De burgerlijke partij en de beklagde mogen zich laten vertegenwoordigen door een advocaat. De raadkamer mag evenwel hun persoonlijke verschijning bevelen. Wanneer in de zaak geen burgerlijke partij betrokken is kan de raadkamer, zonder verdere formaliteit dan het verslag van de onderzoeksrechter, op de eensluidende vordering van de procureur des Konings, de beschikkingen verlenen die zijn voorzien in de artikelen 128 en 129 Sv. en in artikel 4 van de wet van 4 oktober 1867 (Enig artikel XI W. 25 oktober 1919).

De verdachte kan afzien van de rechtsvormen die zijn bepaald in de wet van 25 oktober 1919. Deze mogelijkheid werd geschapen door een circulaire van de Procureurs-generaal van 17 mei 1921, die de "korte rechtspleging" invoerde. De verzaking van de verdachte dient uitdrukkelijk te geschieden. Hierdoor ziet deze af van :

- de mededeling van het dossier,
- de verschijning voor de raadkamer,
- de formaliteiten van dagvaarding voor de correctionele rechtbank.

In de praktijk wordt de verdachte slechts over de mogelijkheid van verzaking geïnterpelleerd bij onderzoeken omtrent overspel.

B. Bevoegdheden

Om na te gaan of de feiten, die worden vermeld in de vorderingen van de procureur des Konings misdaden, wanbedrijven of overtredingen zijn, om ze te kwalificeren en om naderhand te onderzoeken of er voldoende bezwaren tegen de verdachten bestaan, moet de raadkamer oordelen dat het onderzoek volledig is.⁸⁹ Indien de raadkamer het onderzoek niet volledig acht, heeft zij slechts het recht haar beslissing op te schorten; zij mag geen uitdrukkelijke bevelen geven.

Geen enkele bepaling van het Wetboek van Strafvordering kent aan de raadkamer het recht toe een bijkomend onderzoek te gelasten. Ze mist de bevoegdheid die artikel 228 Sv. aan de kamer van inbeschuldigingstelling verleent.⁹⁰ Nochtans gelast de raadkamer in de praktijk wel een bijkomend onderzoek als zij meent dat het onderzoek

87. Verstraete, J., De raadkamer - Bevoegdheid en rechtspleging, R.W., 1967-68, 1201-1228 en 1247-1278.

88. KI Brussel, 24 oktober 1967, J.T., 1967, 666. C.S. Aronstein, Le huis-clos de la chambre du conseil est-il illégal? J.T., 1968, 38-40.

89. Rk. Brussel, 31 oktober 1978, J.T., 1978, 687.

90. KI Bergen, 4 november 1977, J.T., 1978, 85 en noot.

niet volledig is. Zij stelt dit vast in haar beschikking, duidt de leemten aan en beperkt er zich toe te wijzen op de ontbrekende onderzoeksmaatregelen. Dientengevolge beslist ze dat geen uitspraak kan worden gedaan in de stand van de rechtspleging. Deze beschikking wordt ten onrechte "beschikking tot nader onderzoek" genoemd.

De raadkamer kan echter haar beslissing niet opschorten omdat er aanwijzingen van misdrijven zijn om andere personen in verdenking te stellen dan diegenen die hetzij door het parket hetzij door de onderzoeksrechter in verdenking zijn gesteld⁹¹, daar de raadkamer in geen geval het initiatief tot strafvordering heeft zoals de kamer van inbeschuldigingstelling krachtens artikel 235 Sv. wel heeft.

Wanneer de raadkamer haar beslissing opschort, kan het openbaar ministerie vorderingen richten aan de onderzoeksrechter op grond van de aanduidingen in de beschikking van de raadkamer. Indien de onderzoeksrechter weigert het onderzoek te vervolledigen op de punten waarop het parket bijkomende vorderingen heeft ingesteld, kan de procureur des Konings zich hiertegen verzetten voor de kamer van inbeschuldigingstelling. Het openbaar ministerie kan ook hoger beroep aantekenen tegen de zogenaamde "beschikking tot nader onderzoek", ongeacht het feit dat een buitenvervolginstelling gevorderd werd, omdat een beschikking waarbij de raadkamer vaststelt dat het onderzoek niet voltooid is, terwijl het openbaar ministerie van oordeel is dat het onderzoek volledig is, noodzakelijk van die aard is dat ze het vervolgingsbeleid van het openbaar ministerie belemmert.⁹²

Nadat de raadkamer nagegaan heeft of het onderzoek al dan niet volledig is, heeft ze tot taak de bezwaren tegen de personen, die hetzij door het parket hetzij door de onderzoeksrechter in verdenking zijn gesteld, te onderzoeken. Doch alvorens na te gaan of er voldoende bezwaren bestaan, is de raadkamer verplicht te onderzoeken of de publieke vordering ontvankelijk is. Zo is in geval van verjaring van de strafvordering de raadkamer onbevoegd om te onderzoeken of er genoegzame bezwaren tegen de verdachte rijzen.⁹³ De raadkamer moet enkel nagaan of er al dan niet bezwaren bestaan om te doen geloven dat de verdachte de feiten gepleegd heeft in omstandigheden waardoor hij onder toepassing van de strafwet valt. Het middel dat ertoe strekt om te onderzoeken of de verdachte de wetsbepalingen overtreden heeft, leidt er noodzakelijkerwijze toe de grond van de zaak te beslechten en valt buiten de bevoegdheid van de raadkamer.⁹⁴ Hoewel de raadkamer bij de procedureregeling niet gebonden is door de omschrijving welke door het openbaar ministerie aan de feiten is gegeven, kan zij nochtans slechts uitspraak doen over de feiten waarop de vorderingen van het openbaar ministerie voor de raadkamer betrekking hebben.⁹⁵

De raadkamer dient, na haar bevoegdheid en de ontvankelijkheid van de vordering te hebben vastgesteld, niet alleen om na te gaan of de ten laste gelegde feiten een misdrijf uitmaken, en of er bezwaren ten laste van de verdachte bestaan, doch tevens om te bepalen of het feit in hoofde van de verdachte kan worden bestraft.⁹⁶ De raadkamer is niet bevoegd om uitspraak te doen over de ontvankelijkheid en de gegrondheid van de burgerlijke rechtsvordering behalve in de gevallen bepaald bij de wet.⁹⁷ De benadeelde kan nooit de strafvordering op gang brengen voor de raadkamer. Hij kan zich enkel voor dit onderzoeksgerecht burgerlijke partij stellen betreffende de

91. Hof Brussel, 27 oktober 1960, Pas., 1962, 11, 185 met vorderingen van V. Van Honste.

92. KI Antwerpen, 30 januari 1975, R.W., 1974-75, 1638.

93. Rk Luik, 2 februari 1979, J.L., 1979, 176.

94. KI Bergen, 2 april 1976, J.T., 1977, 681.

95. Cass. 25 november 1974, Pas., 1975, 1, 327, Arr. Cass., 1975, 355.

96. KI Antwerpen, 25 april 1975, R.W., 1975-76, 99 met noot A. Vandeplas.

97. Screvens, R., De la compétence des juridictions d'instruction pour apprécier la recevabilité d'une constitution de partie civile, R.D.P., 1957-58, 531-556; Cass. 26 oktober 1970, Pas., 1971, 1, 180.

feiten die aldaar reeds aanhangig zijn.⁹⁸ Daarentegen kan de raadkamer op vordering van het openbaar ministerie de burgerlijke partij, die niet is ingegaan op het verzoek van de onderzoeksrechter om een bijkomende som, die noodzakelijk wordt geacht voor de proceskosten, in consignatie te deponeren, uit de debatten omtrent de bezwaren weren.⁹⁹

C. Verwijzing

Indien de raadkamer van oordeel is dat het feit slechts een overtreding is, en dat er tegen de verdachte voldoende bezwaren bestaan, wordt de verdachte naar de politierechtbank verwezen (artikel 129 Sv.). De raadkamer kan eveneens naar de politierechtbank verwijzen, wanneer het ten laste gelegde feit een wanbedrijf is en ze, op grond van het verslag van de onderzoeksrechter of op de vordering van het openbaar ministerie, van oordeel is dat er reden is om de bij de wet gestelde straffen tot politiestraffen te verminderen (artikel 4 W. 4 oktober 1867). Indien de verdachte is aangehouden, wordt hij bij de verwijzing naar de politierechtbank in vrijheid gesteld, zelfs wanneer hij onder aanhoudingsbevel was gesteld wegens een wanbedrijf.¹⁰⁰

Indien op het misdrijf correctionele straffen zijn gesteld en er tegen de verdachte voldoende bezwaren bestaan, verwijst de raadkamer de verdachte naar de correctionele rechtbank (artikel 130 Sv.). Wanneer met betrekking tot misdaden de raadkamer meent dat er grond is om alleen een correctionele straf uit te spreken wegens verzachtende omstandigheden of om reden van verschoning, kan ze bij een met redenen omklede beschikking de verdachte eveneens naar de correctionele rechtbank verwijzen (artikel 2 W. 4 oktober 1867). De grenzen van de correctionalisatie werden door opeenvolgende wetten stelselmatig uitgebreid en sedert de wet van 1 februari 1977 is deze procedure van toepassing op alle misdaden die worden bestraft met opsluiting en tijdelijke dwangarbeid.¹⁰¹

De raadkamer kan de verdachte, die zich in hechtenis bevindt, naar de correctionele rechtbank verwijzen onder de werking van het aanhoudingsbevel. De motivering van de beschikking moet niet gegrond zijn op de wet op de voorlopige hechtenis, doch mag enkel betrekking hebben op het openbaar belang.¹⁰² Sedert de wet van 6 maart 1963 kan de verdachte, die aangehouden is, in vrijheid worden gesteld door een beschikking van de raadkamer waarbij de verwijzing naar de correctionele rechtbank is uitgesproken.¹⁰³ Onder de woorden "verwijzing in staat van aanhouding" verstaat men : onder de werking van een regelmatig bevel tot aanhouding verleend wegens een misdrijf waarvoor de verwijzing van de verdachte naar de correctionele rechtbank wordt uitgesproken. De raadkamer mag in toepassing van artikel 130 Sv. de voortzetting van de aanhouding van een persoon niet bevelen bij de regeling van de rechtspleging, wanneer ze vaststelt dat er geen voldoende bezwaren bestaan om de verdachte te verwijzen naar de correctionele rechtbank wegens het misdrijf waarvoor het aanhoudingsbevel werd afgegeven.¹⁰⁴

98. Cass. 8 januari 1980, R.W., 1979-80, 1921.

99. Vandeplass, A., De consignatie van de burgerlijke partij, R.W., 1978-79, 2017-2024; KI Antwerpen, 28 juni 1977, R.W., 1978-79, 2040.

100. Rk. Aarlen, 19 oktober 1960, J.L., 1960-61, 54.

101. de le Court, E., Considérations historiques et d'actualité sur les circonstances atténuantes de la correctionnalisation, J.T., 1959, 512; Vandeplass, A., Wijziging van de wet op de verzachtende omstandigheden, R.W., 1977-78, 1975-1977.

102. Rk. Brussel, 26 januari 1977, R.D.P., 1976-77, 529.

103. Vanderveen, J. en Fischer, F., La loi du 6 mars 1963 modifiant les articles 130 à 135 du Code d'instruction criminelle, J.T., 1964, 1-3.

104. Leclercq, J., Le renvoi au tribunal correctionnel en état d'arrestation, R.D.P., 1979, 703-741.

Indien de raadkamer van oordeel is dat het feit een misdaad en niet gecorrectionaliseerd kan of moet worden alsook dat de telastlegging tegen de verdachte voldoende gegrond is, beveelt ze dat de stukken van het onderzoek door de procureur des Konings onverwijld worden toegestuurd aan de procureur-generaal (artikel 133 Sv.), die voor de kamer van inbeschuldigingstelling de verwijzing van de verdachte naar het hof van assisen zal vorderen. De raadkamer kan in dat geval tegen de verdachte een beschikking tot gevangenneming geven (artikelen 134 Sv. en 9 W. 20 april 1874).

De beschikking van verwijzing beantwoordt op gepaste wijze de conclusies die het bestaan van voldoende bezwaren voor de verwijzing betwisten, door vast te stellen dat dergelijke bezwaren bestaan. Doch indien de verdachte beweert dat het feit, al stond het vast, geen strafbare inbreuk zou zijn, moet het onderzoeksgerecht deze conclusies beantwoorden en indien het ze verwerpt, de redenen van deze verwerping opgeven.

D. Buitenvervolginstelling en onttrekking

Indien de raadkamer van oordeel is dat het feit noch een misdaad, noch een wanbedrijf, noch een overtreding oplevert, of dat tegen de verdachte generlei bezwaar bestaat, verklaart ze dat er geen reden is tot vervolging (artikel 128 Sv.).

De bepalingen van artikel 128 Sv. zijn niet beperkend: de beschikking van buitenvervolginstelling kan uitgesproken worden in al de gevallen waar er geen aanleiding is tot vervolging.¹⁰⁵

Indien een persoon gedurende het onderzoek in verdenking werd gesteld door de vorderingen van het openbaar ministerie, door de stelling van burgerlijke partij of bij een verhoor door een onderzoeksrechter, verklaart de raadkamer dat er geen aanleiding is tot verdere vervolging in de volgende gevallen:

- 1° indien geen enkel misdrijf gepleegd werd;
- 2° indien er geen voldoende bezwaren van een misdrijf tegen de verdachte rijzen;
- 3° indien de verdachte beroep kan doen op een bij de wet bepaalde grond van afdoende verschoning¹⁰⁶ of van rechtvaardiging, die blijkt uit het vooronderzoek;
- 4° indien de strafvordering vervallen is, o.m. tengevolge verjaring, amnestie, overlijden, in kracht van gewijsde getreden beslissing voor dezelfde feiten, of werkdadige intrekking van klacht in geval van klachtmisdrijven.

Ook de beschikkingen van onttrekking worden beheerst door artikel 128 Sv.

In bepaalde gevallen is na de onttrekking aan de onderzoeksrechter geen verder onderzoek nodig, nl. wanneer:

- a. uit het onderzoek het bestaan van een misdrijf niet blijkt;
- b. uit het onderzoek het bestaan van een misdrijf wel blijkt doch er onvoldoende bezwaren zijn om een persoon naar het vonnisgerecht te verwijzen.

Anderzijds kan de onttrekking, die is bevolen door de raadkamer, worden gevolgd door een verder onderzoek. De wet of de regels betreffende de samenhang, de deelneming, de samenloop van misdrijven of elke andere omstandigheid die de eenheid van de vervolging vergt, kunnen vereisen dat de zaak aan de onderzoeksrechter zou worden onttrokken om in een ander arrondissement het onderzoek voort te zetten. Dezelfde beschikking kan ook het gevolg zijn van de bijzondere regels betreffende de uitoefening van de strafvordering *ratione personae*, zoals de bevoegdheid van de

105. Cass. 3 februari 1949, Pas., 1949, 1, 104, Arr. Cass., 1949, 93.

106. KI Antwerpen, 25 april 1975, R.W., 1975-76, 99. De bevoegdheid van de raadkamer om het bestaan van een afdoende grond van verschoning vast te stellen wordt betwist. Zie hierover Bekaert, H., Algemene theorie van de verschoning in het strafrecht, Antwerpen, 1958, nr. 104.

krijggerechten, en van het voorrecht van rechtsmacht, *ratione materiae*, zoals inzake douane- en accijnszaken, of *ratione loci*.

Het gezag van de beslissingen van de raadkamer is niet te vergelijken met dat van een vonnisgerecht. In principe doet de raadkamer slechts uitspraak over het bestaan van voldoende bezwaren tegen de verdachte. Om die reden zijn de beschikkingen tot onttrekking van de zaak aan de onderzoeksrechter en tot buitenvervolginstelling geen beletsel voor de heropening van een onderzoek indien er nieuwe bezwaren rijzen.¹⁰⁷ De bepaling van het begrip "nieuwe bezwaren" is te vinden in artikel 247 Sv., dat een niet beperkende opsomming van de omstandigheden inhoudt, die als zodanig kunnen gelden.

Het initiatief van de heropening van het onderzoek ligt enkel in de handen van het openbaar ministerie. De burgerlijke partijstelling teneinde een onderzoek dat afgesloten werd door buitenvervolginstelling, te heropenen, is niet ontvankelijk. De benadeelde kan evenmin iemand rechtstreeks voor de correctionele rechtbank dagen.¹⁰⁸ Pas nadat de onderzoeksrechter het door hem hervatte onderzoek zal hebben beëindigd, zal de raadkamer, waarbij de zaak aanhangig is door de nieuwe vorderingen van de procureur des Konings, oordelen of er nieuwe bezwaren zijn die de verwijzing van de verdachte naar de rechtbank rechtvaardigen.¹⁰⁹

E. Rechtsmiddelen

Er staat geen verzet open tegen de beschikking van de raadkamer die de rechtspleging regelt,¹¹⁰ wanneer ze bij verstek gewezen is.

Het enige rechtsmiddel is bepaald in artikel 135 Sv. Doch het recht van hoger beroep is niet beperkt tot het hierin vermelde geval van invrijheidstelling. In feite is de uitoefening van het hoger beroep vooral een jurisprudentiële regeling. De verdachte kan geen hoger beroep aantekenen tegen de beschikkingen van verwijzing naar de correctionele rechtbank, behalve wanneer hij de onbevoegdheid van de onderzoeksrechter of van de raadkamer opwerpt. Voor de ontvankelijkheid van dit hoger beroep is vereist dat de exceptie van onbevoegdheid reeds voor de raadkamer werd opgeworpen.¹¹¹

Het rechtsmiddel dat artikel 539 Sv. aan de verdachte toekent, kan niet worden uitgebreid tot andere gevallen dan die welke er uitdrukkelijk in worden opgesomd, meer bepaald niet tot gevallen van beweerde nietigheid van de beschikking van de raadkamer. Anders zou aan artikel 135 Sv. een extensieve uitlegging gegeven worden, die noch door de geest noch door de letter van de wet gerechtvaardigd is.¹¹²

De rechtspraak legt de afwezigheid van een rechtsmiddel in hoofde van de verdachte uit door erop te wijzen dat de verwijzing naar het vonnisgerecht slechts het verdere verloop van de vervolging toelaat, zonder de verdachte van enig verdedigingsmiddel te beroven. Daarenboven is de beschikking tot verwijzing slechts een toelating aan het openbaar ministerie om te dagvaarden. Deze toestand wordt niet tegenstrijdig geacht aan artikel 6 van het verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden ondertekend op 4 november 1950 te Rome en goedgekeurd bij de wet van 13 mei 1955, omdat deze bepaling betrekking heeft op de rechten van de

107. Screvens, R., *L'autorité de la chose jugée au pénal*, in : *Rapports belges au IXe Congrès international de droit comparé*, Brussel, 1974, 591-610, i.h.b. 605.

108. KI Gent, 28 juni 1974, R.W., 1974-75, 1441 met noot A. Vandeplass.

109. Cass. 8 maart 1965, Pas., 1975, 1, 702.

110. Zie KI Antwerpen, 1 april 1980, R.W., 1980-81, 321 met noot A. Vandeplass.

111. Cass. 9 mei 1972, Pas., 1972, 1, 831.

112. KI Antwerpen, 21 maart 1975, R.W., 1975-76, 40.

verdediging voor de vonnisgerechten en niet op de uitoefening van deze rechten voor de onderzoeksgerechten, daar ze geen uitspraak dienen te doen over de gegrondheid van een strafvervolgning doch enkel rechtens moeten verklaren of er voldoende aanwijzingen bestaan opdat een strafvervolgning voor het vonnisgerecht zou worden ingespannen.¹¹³

Wanneer een verdachte tijdens zijn voorlopige hechtenis aan de raadkamer zijn invrijheidstelling vraagt bij zijn verwijzing naar de correctionele rechtbank en de raadkamer dit verzoek verwerpt, is er geen hoger beroep tegen deze beslissing mogelijk.¹¹⁴ Doch vanaf de beschikking van verwijzing naar de correctionele rechtbank tot het vonnis kan de voorlopige invrijheidstelling aan de verdachte verleend worden op grond van een verzoekschrift dat gericht wordt aan de correctionele rechtbank (artikel 7 W. 20 april 1874).

De procureur des Konings kan hoger beroep instellen tegen de beschikkingen van buitenvervolginstelling en de invrijheidstelling van de verdachte door de beschikking waarbij hij naar de correctionele rechtbank wordt verwezen. Het openbaar ministerie beschikt over geen rechtsmiddel tegen de beschikkingen van verwijzing behalve wanneer deze problemen in verband met de bevoegdheid doen rijzen of de strafvordering in het gedrang brengen.¹¹⁵

De burgerlijke partij kan hoger beroep instellen tegen een beschikking van buitenvervolginstelling. Dit rechtsmiddel heeft hetzelfde gevolg als het hoger beroep van het openbaar ministerie. Het is niet beperkt tot de burgerlijke vordering, doch onderwerpt tevens de strafvordering aan het oordeel van de kamer van inbeschuldigingstelling.¹¹⁶ Het rechtsmiddel van de burgerlijke partij strekt zich uit tot de feiten van al de telastleggingen waarvoor de raadkamer de buitenvervolginstelling van de verdachte heeft bevolen, ook voor die waarvoor de burgerlijke partij zich niet had gesteld.¹¹⁷ De rechtsmiddelen moeten ingesteld worden binnen een termijn van vierentwintig uren.

Ten opzichte van de verdachte bepaalt de wet niet van welk ogenblik af de termijn begint te lopen. Het blijkt dat dit zou moeten zijn vanaf de betekening van het bevel, doch uitgenomen de bevelen tot gevangenisneming, moeten de andere bevelen nooit aan de verdachte betekend worden. Ten opzichte van het openbaar ministerie beginnen de termijnen te lopen vanaf de dag van het bevel. Ten opzichte van de burgerlijke partij lopen de termijnen vanaf de betekening van de bevelen. Indien de burgerlijke partij geen woonstkeuze heeft gedaan in het arrondissement, waar het onderzoek aan de gang is, overeenkomstig artikel 68 Sv., begint de termijn te lopen vanaf de dag van het bevel.¹¹⁸ Wanneer de gerechtsdeurwaarder vaststelt dat de betekening van de beschikking van de raadkamer niet kan geschieden in persoon, dan begint de termijn van 24 u voor het rechtsmiddel t.a.v. de burgerlijke partij te lopen vanaf de afgifte van de akte van de gerechtsdeurwaarder op het politiecommissariaat.¹¹⁹

II. INTERNERING

Wanneer het openbaar ministerie vorderingen tot internering instelt, doet de

113. KI Brussel, 4 april 1974, J.T., 1974, 335 met vorderingen van P. Sasserath, en 17 juni 1976, J.T., 1976, 741.

114. Cass. 17 december 1974, Pas., 1975, 1, 422, Arr. Cass., 1975, 457.

115. KI Antwerpen, 1 juni 1979, R.W., 1980-81, 264 met noot A. Vandeplass.

116. Cass. 26 oktober 1970, Pas., 1971, 180.

117. KI Antwerpen, 28 juni 1977, R.W., 1978-79, 1914.

118. KI Brussel, 11 mei 1978, Pas., 1978, 11, 96, J.T., 1979, 510.

119. KI Antwerpen, 10 januari 1978, R.W., 1978-79, 2540.

raadkamer geen uitspraak meer over de bezwaren maar over de zaak zelf.¹²⁰ Het dossier van de rechtspleging moet in dit geval ten minste vier dagen voor de verschijning voor de raadkamer op de griffie ter beschikking gesteld worden van de partijen (artikel 7 van de wet van 9 april 1930). De griffier geeft bij aangetekende brief kennis van de verschijning aan de verdachte en zijn advocaat. De verdachte moet worden bijgestaan door een advocaat (artikel 28). De openbaarheid van de debatten in de raadkamer kan bevolen worden, indien de verdachte erom verzoekt en onder voorbehoud van de toepassing van artikel 96 van de Grondwet. De raadkamer kan gelasten dat getuigen en deskundigen worden verhoord (artikel 9).

Opdat de raadkamer de internering zou kunnen uitspreken, moet het vaststaan dat de verdachte een feit heeft gepleegd dat door de strafwet als misdaad of wanbedrijf wordt aangemerkt. Is de raadkamer van oordeel dat het niet vaststaat dat de verdachte de feiten waarvoor de internering gevorderd wordt, heeft gepleegd, dan bestaat er onenigheid omtrent de draagwijdte van de beschikking van de raadkamer: ofwel de verdachte buiten de zaak stellen ofwel hem buiten vervolging stellen op grond van artikel 128 Sv.

Wegens een overtreding kan de internering van de verdachte niet worden gelast, maar indien vaststaat dat de verdachte op het ogenblik van de feiten in een ernstige staat van geestesstoornis en van zwakzinnigheid verkeerde die de krankzinnigheid zijn vermeld in artikel 71 Sw., is er bij toepassing van dit artikel geen misdrijf.¹²¹ De tweede voorwaarde is dat de verdachte op het ogenblik van het feit en op het ogenblik van de berechting zich bevindt in een staat van krankzinnigheid of in een ernstige staat van geestesstoornis of van zwakzinnigheid die hem ongeschikt maakt tot het controleren van zijn daden.¹²² Wanneer iemand zich in één van de in artikel 1 van de wet van 9 april 1930 bepaalde staten bevindt op het ogenblik van het feit, doch niet meer op het ogenblik van de berechting, is er op grond van artikel 71 Sw. geen reden tot vervolging.¹²³ De rechter beoordeelt soeverein of de beklaagde al dan niet verkeert in een van de toestanden omschreven door de wet. Hij is niet gebonden door de besluiten van een in de loop van het onderzoek ingesteld geestesonderzoek van een deskundige op voorwaarde dat hij de bewijskracht van het verslag niet schendt.¹²⁴ Trouwens de internering moet niet worden voorafgegaan door een deskundigenonderzoek of door de inobservatiestelling van de verdachte.¹²⁵

De beschikking van internering wordt altijd in openbare terechtzitting uitgesproken (artikel 9 lid 2 van de wet van 9 april 1930), zelfs wanneer de debatten in de raadkamer met gesloten deuren doorgingen. Ingeval de internering wordt bevolen, beslist de raadkamer over de kosten, de teruggave en de burgerlijke vordering. De bijzondere verbeurdverklaring kan ook uitgesproken worden (artikel 11 van de wet van 9 april 1930). Wanneer de verdachte op het ogenblik van de uitspraak in vrijheid is, kan de rechter sedert de wijziging van de wet van 9 april 1930 bij de wet van 1 juli 1964 niet meer de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de internering bevelen.¹²⁶

120. de le Court, E., L'évolution de la chambre du conseil dans les lois pénales belges, J.T., 1967, 513-519.

121. KI Antwerpen, 20 januari 1978, R.W., 1977-78, 2068.

122. Matthys, J., Eb en vloed van de wet tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, R.W., 1964-65, 65-98 en 129-160.

123. Over het probleem van de assimilatie van de begrippen "ernstige staat van geestesstoornis" en "erge staat van geesteszwakzinnigheid" die de verdachte ongeschikt maakt tot het beheersen van zijn daden (artikel 1 van de wet van 9 april 1930) en het begrip "krankzinnigheid" dat voorkomt in artikel 71 Sw. Zie de noot van L. Dupont onder KI Antwerpen, 20 januari 1978, R.W., 1977-78, 2068.

124. Rk. Luik, 4 januari 1980, J.L., 1980, 36.

125. Cass. 11 december 1973, Pas., 1974, 1, 391, Arr. Cass., 1974, 416.

126. Cass. 31 mei 1977, Pas., 1977, 1, 100, R.W., 1977-78, 325 dat KI Gent, 22 maart 1977, R.W., 1976-77, 2276 met noot A. Vandeplass bevestigt.

Het openbaar ministerie en de verdachte of zijn advocaat kunnen voor de kamer van inbeschuldigingstelling hoger beroep instellen tegen de beschikkingen van de raadkamer, waarbij de internering wordt gelast of geweigerd (artikel 8). Het hoger beroep van de burgerlijke partij tegen de beschikking die de internering gelast en die de bijzondere verbeurdverklaring uitspreekt, is niet ontvankelijk, daar geen wetsbepaling aan de burgerlijke partij een rechtsmiddel tegen deze beschikkingen toekent.¹²⁷ Wel is haar beroep ontvankelijk voor zover het de burgerlijke rechtsvordering betreft.

III. OPSCHORTING

Wanneer het openbaar ministerie vorderingen tot opschorting instelt, doet de raadkamer eveneens geen uitspraak meer over bezwaren maar over de grond van de zaak. Het dossier moet in dit geval gedurende tien dagen voor de verschijning op de griffie ter beschikking van de partijen worden gehouden. De griffier geeft per aangetekende brief bericht aan de burgerlijke partij of de eiser en aan de verdachte of de gedaagde en aan hun raadsman (artikel 4 § 1 W. 29 juni 1964). Met het oog op de opschorting van de uitspraak beschikt de raadkamer over twee bijzondere onderzoeksmaatregelen : het getuigenverhoor en de maatschappelijke enquête.

Om de opschorting te bevelen moet de raadkamer uitdrukkelijk vermelden dat alle voorwaarden bepaald bij de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting vervuld zijn. Daarenboven moet ze vaststellen dat de openbaarheid van de debatten de declassering van de verdachte zou kunnen veroorzaken of zijn reclassering in gevaar zou kunnen brengen (artikel 3 lid 2 W. 29 juni 1964). Deze voorwaarde onderstreept het uitzonderlijk karakter van de bevoegdheid van het onderzoeksgerecht inzake de opschorting van de uitspraak.¹²⁸ Indien deze voorwaarde niet vervuld wordt, dient de raadkamer haar bevoegdheid tot gebeurlijke opschorting van de uitspraak te weigeren. Dit zal bv. het geval zijn wanneer in dezelfde zaak één of meer medeverdachten naar de correctionele rechtbank verwezen worden, waar de openbare behandeling van de zaak onvermijdelijk medebrenkt, dat het geheimhouden van de vervolging van de verdachte, die van de opschorting zou kunnen genieten, onmogelijk wordt, zodat de wettelijke voorwaarden voor de bevoegdheid tot opschorting van het onderzoeksgerecht niet aanwezig zijn.¹²⁹ Is de raadkamer van oordeel dat er geen reden bestaat om de opschorting uit te spreken dan verleent ze een beschikking van buitenvervolginstelling of een beschikking van verwijzing naar het bevoegd gerecht.

De beschikkingen die de opschorting gelasten moeten in openbare terechtzitting worden uitgesproken (artikel 6). Wordt de opschorting gelast, dan beslist de raadkamer over de kosten, de teruggave en de burgerlijke vordering. De bijzondere verbeurdverklaring kan ook uitgesproken worden. De procureur des Konings en de verdachte kunnen verzet aantekenen tegen de beschikking van de raadkamer, waarbij de opschorting wordt uitgesproken om reden dat aan de voorwaarden tot verlenging van de opschorting niet is voldaan (artikel 4 § 2). De verdachte kan geen hoger beroep instellen tegen de beslissing van de raadkamer, waarbij zijn verzoek tot opschorting van de uitspraak wordt afgewezen. De procureur des Konings heeft deze mogelijkheid wel tegen een beslissing, waarbij de opschorting van de uitspraak wordt toegestaan, dit niet alleen wanneer hij vindt dat aan de voorwaarden niet voldaan werd, maar ook wanneer hij van mening is dat de maatregel zelf ongepast is.¹³⁰

127. KI Antwerpen, 20 januari 1978, R.W., 1977-78, 2068.

128. Charles, R., La loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation, Ann. Dr., 1964, p. 199.

129. Rk. Antwerpen, 13 november 1964, R.W., 1964-65, 842.

130. KI Gent, 18 december 1964, R.W., 1964-65, 1114.

Hoofdstuk 4. Het opsporingsonderzoek

I. DE WETTELIJKHEID VAN HET OPSPORINGSONDERZOEK

Volgens de artikelen 47, 53 en 64 Sv. zou de procureur des Konings die door een aangifte of op enige andere wijze verneemt dat er een misdaad of een wanbedrijf in zijn arrondissement is gepleegd, of dat iemand die van een misdaad of een wanbedrijf verdacht wordt zich in zijn arrondissement bevindt, steeds de onderzoeksrechter moeten vorderen om een onderzoek in te stellen.

Deze wetsbepalingen zijn echter in verval geraakt.¹³¹ In correctionele zaken is het vorderen van een strafonderzoek louter facultatief.¹³² In negen gevallen op tien verricht het parket zelf een onderzoek, waarin op vordering van de procureur des Konings de officieren en agenten van gerechtelijke politie handelingen van gerechtelijke politie stellen, zonder de tussenkomst van een onderzoeksrechter. Deze onderzoeksprocedure wordt het opsporingsonderzoek genoemd.

Alhoewel de rechtsleer soms stelt dat het Wetboek van Strafvordering geen onmiddellijke verplichting inhoudt om beroep op de onderzoeksrechter te doen en aldus het opsporingsonderzoek impliciet voorziet¹³³, staat het buiten kijf dat deze onderzoeksprocedure van gemeen recht een procesrecht van praetoriaanse aard is. Op basis van artikel 7 G.W., dat bepaalt dat niemand kan worden vervolgd dan in de gevallen die de wet bepaalt en in de vorm die zij voorschrijft, is de jurist gerechtigd de strafvordering alleen aan de hand van wetteksten te bestuderen. Hij zou echter in dwaling gebracht worden. Het opsporingsonderzoek staat buiten de wet. Het wetboek houdt nergens deze vorm van het vooronderzoek in.

GARRAUD schreef: "Le Code d'instruction criminelle manque de préface : la phase policière du procès se passe en dehors de lui"¹³⁴, en reeds in 1931 hield procureur-generaal L. CORNIL een openingsrede met als onderwerp "De la nécessité de rendre à l'instruction préparatoire le caractère legal qu'elle a perdu".¹³⁵

II. DADEN VAN HET OPSPORINGSONDERZOEK

Twee regels beheersen de daden van het opsporingsonderzoek :

1. Er bestaat geen enkele vormvereiste aangezien de wet er geen bepaalt.
2. En er kan geen dwang worden uitgeoefend, want de procureur des Konings beschikt over geen dwangmiddelen, tenzij bij ontdekking op heterdaad (artikelen 32 tot 45 Sv.), alhoewel zelfs in dit geval zijn bevoegdheden minder uitgebreid zijn dan deze van de onderzoeksrechter.

De meest gangbare handeling van het opsporingsonderzoek is het verhoor. De aangevers, de klagers, de vermoedelijke getuigen, de benadeelden en vooral de aangegeven of verdachte personen worden verhoord tengevolge kantschriften gericht door de procureur des Konings aan de onderscheidene politiekorpsen. Bij die verhoren is er geen eedaflegging, geen verplichting om te spreken of om zelfs maar gevolg te geven aan de oproeping, geen sanctie. Het zijn loutere verklaringen die ten titel van

131. Corr. Nijvel, 27 februari 1976, J.T., 1976, 368.

132. Cass. 22 april 1940, Pas., 1940, 1, 131.

133. R. Garraud, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, Parijs, Sirey, 1907, 1, blz. 93; M. Blondet, "La légalité de l'enquête officieuse", J.C.P., 1955, Doctr., nr. 1233 en Ridder A. Braas, *Précis de procédure pénale*, Brussel, Bruylant, 3e uitg., 1951, blz. 313 voetnoot.

134. R. Garraud, o.c., blz. 92.

135. R.D.P., 1931, 809 e.v.

inlichting worden opgenomen doch die later aan de rechter kunnen worden voorgelegd. De rechter mag zijn overtuiging steunen op de verklaringen afgelegd tijdens het opsporingsonderzoek, ook al werden die verklaringen niet ter terechtzitting onder eed bevestigd.¹³⁶

Alhoewel de vervolgte persoon meestal verhoord wordt vóór de terechtzitting omtrent de politieke vaststellingen, bestaat daartoe toch geen wettelijke verplichting.¹³⁷ Anders zou de schuldige zich aan de strafvervolging kunnen onttrekken door elke oproeping tot verhoor te negeren. De rechtsgeldigheid van de procedure hangt niet af van het voorgaand verhoor van de verdachte. Hoofdzaak is dat hij ten volle de gelegenheid heeft gekregen zijn versie van de feiten voor te dragen.

Een veel voorkomende handeling van het opsporingsonderzoek is de huiszoeking.¹³⁸ Op verzoek van het hoofd van het huis (artikel 46 Sv.) in geval van heterdaad (artikelen 32 tot 45 Sv.) of met toestemming mogen de hulpofficieren van de procureur des Konings zowel bij dag als bij nacht huiszoeking verrichten. De toestemming tot huiszoeking kan stilzwijgend worden gegeven¹³⁹ maar meestal wordt ze uitdrukkelijk opgetekend in een proces-verbaal. De feitenrechter moet op onaantastbare wijze beslissen of er al dan niet toestemming werd gegeven, al oefent het hof van cassatie een controle uit op de beweegredenen die de rechter aanvoert om zijn beoordeling te rechtvaardigen. Opdat de bewoner rechtsgeldig toestemming zou kunnen geven, dient hij regelmatig te zijn voorgelicht over het doel van de zoeking : indien de politieofficier met list handelt of de betrokkene misleidt, is er geen geldige toestemming. De toestemming moet ondubbelzinnig zijn, maar strikt genomen is het niet vereist dat de betrokkene wordt ingelicht dat hij het recht heeft de toegang tot zijn woning te weigeren.

De procureur des Konings en zijn hulpofficieren hebben ook bevoegdheid tot huiszoeking in geval van ontdekking op heterdaad van misdaden en wanbedrijven. Hun bevoegdheid is dan echter beperkt in de tijd : ze geldt slechts bij heterdaad en eindigt zodra de onderzoeksrechter ter plaatse komt. Ze is ook beperkt in de ruimte : de huiszoeking mag slechts in de woning van de verdachte worden verricht, terwijl de onderzoeksrechter in het raam van zijn onderzoek een huiszoeking ook in het huis van derden kan bevelen. De heterdaad wordt in artikel 41 Sv. omschreven.¹⁴⁰ Artikel 46 Sv. kent aan de procureur des Konings en aan zijn hulpofficieren dezelfde bevoegdheden toe als hem zijn toegekend in geval van heterdaad, wanneer het hoofd van het huis verzoekt het misdrijf vast te stellen.¹⁴¹ Huiszoekingen zijn ook mogelijk tijdens het opsporingsonderzoek, zelfs bij nacht, wanneer een bijzondere wetsbepaling de huiszoeking toelaat, in geval van oproep vanuit de plaats¹⁴² en in geval van brand of overstroming (artikel 1 W. 7 juni 1969). Buiten deze gevallen moet beroep worden gedaan op de onderzoeksrechter om een huiszoeking te verrichten. Doch opzoekingen door politieagenten in een op de openbare weg gestationeerde wagen teneinde van een diefstal afkomstige voorwerpen terug te vinden¹⁴³, en de fouillering wegens

136. Cass. 15 februari 1977, Pas., 1977, 1, 642.

137. Corr. Antwerpen, 26 november 1976, R.W., 1977-78, 1375 met noot A. Vandeplass en Corr. Charleroi, 14 februari 1979, J.T., 1979, 270.

138. Vanhoudt, C.J., Het zoekingsrecht en de aantastingen van de onschendbaarheid van de woning, R.W., 1959-60, 105-126; Viaene L., Huiszoeking en beslag in strafzaken, A.P.R., 1962.

139. Cass. 3 februari 1976, Pas., 1976, 1, 621.

140. Vandeplass, A., Onderzoek naar enige dwangmiddelen tijdens de opsporing, preadvies voor de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland, Ministerie van Justitie, 's Gravenhage, mei 1979, blz. 2-13.

141. Cass. 22 februari 1965, Pas., 1965, 1, 640.

142. Corr. Dendermonde, 11 december 1978, R.W., 1978-79, 2445 met noot A. Vandeplass.

143. Cass. 11 januari 1971, 11 januari 1971, Pas., 1971, 1, 429, Arr. Cass., 1971, 447.

administratieve redenen van verdachte personen bij aanhouding, opsluiting in de gevangenis of identiteitscontrole¹⁴⁴, zijn geen huiszoekingen.

Gedurende de huiszoekingen worden soms bepaalde stukken of voorwerpen in beslag genomen. Het inbeslagnemingsrecht wordt dan ook als een toevoegsel van het recht tot huiszoeking beschouwd.¹⁴⁵ Volgens het Wetboek van Strafvordering wordt dit recht dan ook toegekend aan dezelfde personen in dezelfde omstandigheden als het recht tot huiszoeking: aan de onderzoeksrechter en in geval van heterdaad aan de procureur des Konings en aan zijn hulpofficieren, zonder dat daarbij vereist wordt dat de regels bepaald in de art. 35, 37, 38 en 39 Sv. op straffe van nietigheid moeten nageleefd worden, op voorwaarde weliswaar dat de rechten van de verdediging niet worden geschonden.¹⁴⁶ Doch in de praktijk is de gewoonte ontstaan dat de hulpofficieren van de procureur des Konings de bewijzen van de misdrijven vergaren en beslag leggen op alle voorwerpen die nuttig kunnen zijn bij de opsporing van de daders. Deze inbeslagnemingen moeten niet beperkt worden tot de voorwerpen die achteraf verbeurd verklaard kunnen worden.¹⁴⁷ Net zoals bij huiszoeking, staan er in bijzondere wetten talrijke afzonderlijke regelingen betreffende de personen die beslag kunnen leggen en de voorwerpen waarop het beslag slaat. De in beslag genomen goederen worden in beginsel ter griffie gedeponereerd, maar de voorwerpen kunnen ook ter plaatse onder sekwestre gesteld worden. Behalve wanneer het vonnisgerecht zich uitspreekt over de bestemming van de in beslag genomen zaken, beslist in de meeste gevallen de procureur des Konings hierover.¹⁴⁸

De procureur des Konings bij wie een klacht, een aangifte of een proces-verbaal hangende is betreffende een tot zijn bevoegdheid behorend misdrijf, kan aanvullende inlichtingen of ophelderingen inwinnen, zelfs bij deskundigen, teneinde het gevolg te beoordelen dat er dient aan gegeven te worden.¹⁴⁹ Hij duidt in de meest uiteenlopende gebieden zulke deskundigen aan. Er wordt in het Wetboek van Strafvordering met geen woord gerept over deze deskundigenonderzoeken zoals ze in de praktijk voorkomen, behalve over het geval van de deskundige die wordt aangesteld door de procureur des Konings bij ontdekking op heterdaad, en de reeds herhaalde malen gewijzigde regeling van de eedaflegging van de deskundige (art. 43, 44, 44bis en 407 lid 3 Sv.). Net als gedurende het gerechtelijk onderzoek wordt ook hier de deskundige vrij gekozen, en geschiedt zijn onderzoek niet op tegenspraak.

De procureur des Konings kan zich gedurende het opsporingsonderzoek zonder de onderzoeksrechter ter plaatse begeven om er nuttige vaststellingen te doen.

Hij beveelt in bepaalde gevallen aan de politieoverheden om een persoonlijkheidsonderzoek van de verdachte te verrichten, en kan, op verzoek van de verdachte of met zijn instemming, een maatschappelijke enquête over zijn gedragingen en zijn milieu doen instellen door een probatieassistent (artikel 2 W. 29 juni 1964).

III. BEËINDIGING VAN HET OPSPORINGSONDERZOEK

De procureur des Konings kan het gerechtelijk onderzoek op verschillende wijzen beëindigen.

144. Hof Brussel, 1 april 1949, J.T., 1949, 512. Zie verder Tillekaerts, A., De fouillering, De politieofficier, 1964, 1-16.

145. De Peuter, J., Het beslag in strafzaken, R.W., 1961-62, 1369-1398.

146. Cass. 14 januari 1952, Pas., 1952, 1, 263, Arr. Cass., 1952, 236.

147. Cass. 10 november 1902, Pas., 1903, 1, 31.

148. Zie verder K.B. van 24 maart 1936 op de bewaring ter griffie en de procedure tot teruggave van de in strafzaken in beslag genomen zaken.

149. Cass. 18 februari 1957, Pas., 1957, 1, 731, Arr. Cass., 1957, 483.

Hij kan een gerechtelijk onderzoek vorderen (artikel 47 Sv.) omdat slechts na bepaalde daden van het opsporingsonderzoek blijkt dat een door de Grondwet gewaarborgd recht dient geschonden te worden, wat het optreden van de onderzoeksrechter vereist, bv. omdat een bevel tot medebrenging tegen de verdachte die geen gevolg geeft aan de oproepingen tot verhoor gevorderd wordt, of omdat een persoon een huiszoeking weigert. Zelfs wanneer van meet af aan het gerechtelijk onderzoek gevorderd wordt, hebben de politieoverheden meestal een beperkt opsporingsonderzoek verricht, zodanig dat zelden een gerechtelijk onderzoek geen informatie als vertrekpunt heeft.

Wanneer het opsporingsonderzoek correctionaliseerbare misdaden aan het licht brengt, legt het openbaar ministerie de zaak voor aan de raadkamer en vordert dat zij, met inachtneming van verzachtende omstandigheden, de verdachte naar de correctionele rechtbank verwijst. Om de eisen van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden na te leven, moet het dossier dan ook toegestuurd worden aan een onderzoeksrechter die, zonder ooit aan de procedure te hebben deelgenomen, verslag uitbrengt in de raadkamer nopens de feiten. Indien de raadkamer ingaat op de vorderingen van het openbaar ministerie, stelt ze de misdaad gelijk aan een wanbedrijf en verwijst ze de zaak naar de correctionele rechtbank. Een gelijkaardige procedure wordt gevolgd wanneer de procureur des Konings de verwijzing wegens een wanbedrijf naar de politierechtbank vordert.

Op grond van de artikelen 155 en 182 Sv. kan de procureur op het einde van het opsporingsonderzoek de verdachte voor de politierechtbank of de correctionele rechtbank dagvaarden.

Het openbaar ministerie kan binnen de grenzen omschreven in de artikelen 166-169 en 180-180ter Sv., een minnelijke schikking aan de verdachte voorstellen, indien het meent enkel geldboete ofwel enkel geldboete en verbeurdverklaring te moeten vorderen en het strafbaar feit een niet definitief vergoede schade heeft veroorzaakt aan een ander¹⁵⁰; bijzondere wetgevingen houden afwijkende stelsels in. De betaling van de som, bepaald door het openbaar ministerie, doet de strafvordering vervallen.

De procureur des Konings kan ook afzien van vervolgingen en de zaak seponeren. Alhoewel het Wetboek van Strafvordering niet uitdrukkelijk het beginsel van de opportuniteit van de vervolgingen inhoudt, wordt dit principe algemeen aangenomen door de rechtsleer en de rechtspraak¹⁵¹, omdat artikel 1 W. Sv. stelt dat de strafvordering niet kan worden uitgeoefend dan door de ambtenaren die de wet daarmee belast. Het openbaar ministerie behoudt onverminderd zijn sepotrecht bij klachtmisdriften, al heeft de benadeelde of beledigde klacht neergelegd. Aan de andere kant heeft de procureur des Konings in het algemeen het recht misdrijven van ambtswege te vervolgen, al heeft de benadeelde geen aangifte van het strafbaar feit gedaan. Het openbaar ministerie seponeert zowel op grond van haalbaarheidsoverwegingen (het feit is geen misdrijf, verval van de strafvordering, de sporen die wijzen op een misdrijf zijn onvoldoende; de dader van het misdrijf is onbekend gebleven; er zijn tegen de dader onvoldoende bezwaren gerezen) als wegens opportuniteitsredenen (geen storing van de openbare orde, wanverhouding tussen het misdrijf en de gevolgen van

150. H. Bekaert, De historische ontwikkeling van de afdoening buiten proces in de Belgische strafvordering, in "Recht in beweging", Opstellen aangeboden aan prof. Mr. Ridder René Victor, p. 23 e.v.; Th. Versee, Minnelijke schikking, A.P.R., 1954.

151. Dumon, F., Principe de la légalité ou principe de l'opportunité en matière de poursuites, verslag op het Ve congres van de "Association internationale de droit pénal", Parijs, Sirey, 1952; Glesener, A., Le classement sans suite et l'opportunité des poursuites, R.D.P., 1972-73, 353-362, Cass., 13 november 1933, Pas., 1934, 1, 62; 24 september 1951, Pas., 1952, 1, 17, Arr. Cass., 1952, 17; 23 augustus 1965, Pas., 1965, 1, 1203.

de vervolging). De procureur des Konings behoudt na de beslissing tot seponering steeds het recht de strafvordering uit te oefenen.¹⁵²

In het kader van het seponeringsrecht kan het openbaar ministerie praetoriaanse probatie toepassen. De wettelijke probatie heeft deze probatie niet verdrongen. In bepaalde gevallen biedt de praetoriaanse probatie voordelen boven de wettelijke regeling omdat elke vorm van publiciteit of van contact met de rechtsmacht vermeden wordt. Daarenboven is ze in de huidige stand van zaken de enige mogelijkheid voor delinquenten die geen aanspraak meer kunnen maken op de wettelijke probatie wegens hun strafrechtelijk verleden, hoewel die t.a.v. hun persoonlijkheid en hun gedrag wenselijk zou zijn.¹⁵³ Meestal bestaat de praetoriaanse probatie in een maatregel van oproefstelling.

Artikel 125 van het K.B. van 28 december 1950 houdende het algemeen reglement over de gerechtskosten in strafzaken, regelt de kennisneming van o.m. het opsporingsonderzoek. Volgens deze bepaling kan in criminele, correctionele, politie- of disciplinaire aangelegenheden, geen uitgifte of afschrift van de handelingen van onderzoek en rechtspleging worden afgeleverd zonder uitdrukkelijke machtiging van de procureur-generaal bij het hof van beroep of van de auditeur-generaal. De partijen kunnen echter wel op hun verzoek uitgifte van de klacht, de aangiften, de bevelschriften en de vonnissen bekomen. De wetsbepaling maakt dus een onderscheid tussen de partijen, die van ambtswege uitgifte van bepaalde stukken mogen ontvangen, en de derden, die steeds toelating moeten krijgen. In de praktijk worden de machtigingen afgeleverd door de procureur des Konings krachtens delegatie van de procureur-generaal. In beginsel wordt de inzage en het kopiëren van de stukken m.b.t. het opsporingsonderzoek geweigerd, wanneer het nog niet is beëindigd, gezien het geheim karakter van het voorbereidend onderzoek.¹⁵⁴ Zulks betekent echter niet dat de partijen, o.m. de verdachte en de benadeelde, de beëindiging van het opsporingsonderzoek moeten afwachten om de verrichting van bijkomende handelingen te vragen. Ze kunnen zulks vragen tijdens het opsporingsonderzoek, bv. ter gelegenheid van hun verhoor, of bij verzoekschrift aan de procureur des Konings. Het openbaar ministerie is echter geenszins verplicht de door de partijen gevraagde aanvullende opsporingsdaden te bevelen. Meestal gelast het deze handelingen wegens het gevaar van leemten in de opsporingen die ofwel later onherstelbaar blijken te zijn ofwel een verdaging van de behandeling ter terechtzetting kunnen teweegbrengen.

152. Er bestaan waarborgen tegen de mogelijke misbruiken van de seponering : zie A. De Nauw, *Kontrole over vervolging en seponering*, in : *Liber Amicorum H. Bekaert*, Gent, 1977, 75-95.

153. Verheyden, R., *De probatie tussen toekomst en verleden*, R.W., 1975-76, 513-560.

154. de le Court, E., *La communication des dossiers répressifs par le procureur général*, R.D.P., 1963-64, 171 e.v.; R.P.D.B., TW. *Tarif en matière criminelle*, nr. 346 tot 383.